

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.01.2019
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.12.2020
Avaldamismärge:	RT I, 17.11.2017, 17

Riigikogu valimise seadus

Vastu võetud 12.06.2002
[RT I 2002, 57, 355](#)
 jõustunud vastavalt §-le 86.

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
12.02.2003	RT I 2003, 26, 156	21.03.2003
18.12.2003	RT I 2003, 90, 601	01.01.2004
21.01.2004	RT I 2004, 6, 32	14.02.2004
24.03.2004	RT I 2004, 22, 148	08.04.2004
22.09.2004	RT I 2004, 71, 501	29.10.2004
09.06.2005	RT I 2005, 37, 281	10.07.2005
07.06.2006	RT I 2006, 30, 231	14.07.2006
14.06.2007	RT I 2007, 44, 316	14.07.2007
11.12.2008	RT I 2009, 2, 5	16.01.2009
11.12.2008	RT I 2009, 2, 5	01.01.2011
06.05.2009	RT I 2009, 27, 165	01.01.2010
20.05.2009	RT I 2009, 29, 175	01.07.2009
22.04.2010	RT I 2010, 22, 108	01.01.2011 jõustub päeval, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Nõukogu otsuses Eesti Vabariigi suhtes kehtestatud erandi kehtetuks tunnistamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud alusel, Euroopa Liidu Nõukogu 13.07.2010. a otsus Nr 2010/416/EL (ELT L 196, 28.07.2010, lk 24–26).
19.05.2010	RT I 2010, 29, 150	01.01.2011
25.11.2010	RT I, 10.12.2010, 1	01.04.2011
17.02.2011	RT I, 21.03.2011, 1	01.01.2012
13.06.2012	RT I, 06.07.2012, 1	01.04.2013
13.06.2012	RT I, 10.07.2012, 3	01.04.2013
17.10.2012	RT I, 01.11.2012, 1	11.11.2012
22.01.2014	RT I, 05.02.2014, 1	01.04.2014, osaliselt Riigikogu XIII koosseisu volituste algusest.
19.06.2014	RT I, 11.07.2014, 1	21.07.2014
19.06.2014	RT I, 12.07.2014, 1	01.01.2015, osaliselt Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.
19.06.2014	RT I, 29.06.2014, 109	01.07.2014, Vabariigi Valitsuse seaduse § 107 ³ lõike 4 alusel asendatud ministrite ametinimetused alates 2014. aasta 1. juulil jõus olevast redaktsioonist.
13.04.2016	RT I, 06.05.2016, 1	01.01.2017, osaliselt 16.05.2016
12.10.2016	RT I, 25.10.2016, 1	26.10.2016
14.06.2017	RT I, 04.07.2017, 1	01.01.2018

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Valimissüsteemi alused

- (1) Riigikogul on 101 liiget.
- (2) Riigikogu liikmete valimised on vabad, üldised, ühetaolised ja otsesed. Hääletamine on salajane.
- (3) Igal valijal on üks hääl.
- (4) Valimistulemused tehakse kindlaks proportsionaalsuse põhimõtte alusel.

§ 2. Korraliste valimiste toimumise aeg

- (1) Riigikogu korralised valimised toimuvad märtsikuu esimesel pühapäeval neljandal aastal, mis järgneb Riigikogu eelmiste valimiste aastale.
- (2) Riigikogu korralised valimised kuulutab välja Vabariigi President oma otsusega Eesti Vabariigi põhiseaduse § 78 punkti 3 alusel vähemalt kolm kuud enne valimispäeva.

§ 3. Erakorraliste valimiste toimumise alused ja aeg

- (1) Riigikogu erakorralised valimised kuulutab välja Vabariigi President oma otsusega Eesti Vabariigi põhiseaduse § 78 punkti 3 alusel:
 - 1) Eesti Vabariigi põhiseaduse §-des 89 ja 119 ettenähtud juhtudel kolme päeva jooksul, arvates väljakuulutamiskohustuse tekkimisest;
 - 2) Eesti Vabariigi põhiseaduse § 105 lõikes 4 ettenähtud juhul kolme päeva jooksul, arvates rahvahääletuse tulemuste Riigi Teatajas avaldamisest.
- (2) Eesti Vabariigi põhiseaduse §-s 97 ettenähtud juhul võib Vabariigi President Vabariigi Valitsuse ettepanekul kuulutada välja Riigikogu erakorralised valimised kolme päeva jooksul, arvates Vabariigi Valitsusele või peaministrile umbusalduse avaldamise päevast.
- (3) Riigikogu erakorralised valimised toimuvad varemalt 20 ja hiljemalt 40 päeva pärast valimiste väljakuulutamist.
- (4) Riigikogu erakorraliste valimiste päeva määrab Vabariigi President. Erakorraliste valimiste päev on pühapäev.

§ 4. Hääletamis- ja kandideerimisõigus

- (1) Hääletamisõigus on Eesti kodanikul, kes on valimispäevaks saanud 18-aastaseks.
- (2) Hääleõiguslik ei ole isik, kes on valimisõiguse osas teovõimetuks tunnistatud.
- (3) Hääletamisest ei võta osa isik, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud kuriteos ja kannab vanglakaristust.
- (4) Kandideerimisõigus on Eesti kodanikul, kes kandidaatide registreerimise viimaseks päevaks on saanud 21-aastaseks.
- (5) Kandideerimisõigust ei ole isikul, kes on valimisõiguse osas teovõimetuks tunnistatud.
- (6) Riigikogu liikmeks ei või kandideerida tegevväelane ega isik, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud kuriteos ja kannab vanglakaristust.
[RT I, 10.07.2012, 3- jõust. 01.04.2013]

2. peatükk AGITATSIOON

§ 5. Agitatsiooni piirang

- (1) Aktiivse valimisagitatsiooni ajaks loetakse aega alates kandidaatide registreerimise viimasest päevast.
- (2) Aktiivne valimisagitatsioon on valimispäeval keelatud.

(3) Hääletamisruumis ja ruumides, mille kaudu valija siseneb hääletamisruumi, on valimisagitatsioon keelatud.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 5¹. Poliitilise välireklaami keeld

Üksikkandidaadi, erakonna või erakonna nimekirjas kandideeriva isiku või nende logo või muu eraldusmärgi või programmi reklaamimine hoonel, rajatisel, ühistranspordivahendi või takso sise- või välisküljel ning muu poliitiline välireklaam on aktiivse agitatsiooni ajal keelatud.
[RT I 2005, 37, 281- jõust. 10.07.2005]

3. peatükk VALIMISRINGKONNAD

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 6. Valimisringkonnad

Riigikogu valimised toimuvad 12-s mitmemandaadilises valimisringkonnas:
valimisringkond nr 1 – Tallinna Haabersti, Põhja-Tallinna ja Kristiine linnaosa;
valimisringkond nr 2 – Tallinna Kesklinna, Lasnamäe ja Pirita linnaosa;
valimisringkond nr 3 – Tallinna Mustamäe ja Nõmme linnaosa;
valimisringkond nr 4 – Harju- (v.a Tallinn) ja Raplamaa;
valimisringkond nr 5 – Hiiu-, Lääne- ja Saaremaa;
valimisringkond nr 6 – Lääne-Virumaa;
valimisringkond nr 7 – Ida-Virumaa;
valimisringkond nr 8 – Järva- ja Viljandimaa;
valimisringkond nr 9 – Jõgeva- ja Tartumaa (v.a Tartu linn);
valimisringkond nr 10 – Tartu linn;
valimisringkond nr 11 – Võru-, Valga- ja Põlvamaa;
valimisringkond nr 12 – Pärnumaa.

§ 7. Mandaatide jaotamine valimisringkondade vahel

(1) Vabariigi Valimiskomisjon jaotab oma otsusega mandaadid valimisringkondade vahel järgmiselt:

- 1) valijate koguarv jagatakse arvuga 101;
- 2) valimisringkonna valijate arv jagatakse käesoleva lõike punktis 1 nimetatud tehte tulemusena saadud arvuga;
- 3) valimisringkond saab mandaate vastavalt käesoleva lõike punkti 2 kohase tehte tulemusena saadud arvu täisosale;
- 4) käesoleva lõike punkti 3 alusel jaotamata jäänud mandaadid jaotatakse suurimate jääkide põhimõttel, lähtudes käesoleva lõike punktis 2 nimetatud tehete tulemusena saadud arvude murdosadest.

(2) Valijate arv saadakse valimiste väljakuulutamise kuu esimese kuupäeva seisuga Eesti Rahvastikuregistri (edaspidi *rahvastikuregister*) andmete põhjal.

(3) Valdkonna eest vastutav minister esitab Vabariigi Valimiskomisjonile valijate arvu maakondade ja Tallinnas linnaosade kaupa kolme tööpäeva jooksul, arvates valimiste väljakuulutamisest.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon avalikustab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsuse viivitamata.
[RT I 2004, 22, 148- jõust. 08.04.2004]

§ 8. Valimisjaoskondade moodustamine

[Kehtetu -RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

4. peatükk VALIMISTE KORRALDUS

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

1. jagu Vabariigi Valimiskomisjon

§ 9. Vabariigi Valimiskomisjoni pädevus

(1) Vabariigi Valimiskomisjoni ülesanne on tagada käesoleva seaduse §-s 1 sätestatud põhimõtete järgimine, teha kindlaks üleriigilised hääletamis- ja valimistulemused, valvata valimiste korraldajate tegevuse järele, lahendada kaebusi ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid.

(2) Vabariigi Valimiskomisjonil on oma ülesannete täitmiseks õigus:

- 1) teha valimiste korraldajale ettekirjutus käesoleva seaduse §-s 1 sätestatud põhimõtete kaitseks või isiku subjektiivsete õiguste tagamiseks;
- 2) tühistada eelhääletamisel antud hääled olulise seadusrikkumise tõttu osaliselt või täielikult ning kutsuda valijad uuesti hääletama eelhääletamise ajal või valimispäeval;
- 3) tunnistada hääletamistulemused valimisjaoskonnas, vallas, linnas, valimisringkonnas või riigis kehtetuks või tunnistada elektroonilise hääletamise tulemused kehtetuks täies ulatuses või osaliselt ning korraldada kordushääletamine, kui seadusrikkumine mõjutas või võis mõjutada hääletamistulemusi oluliselt; [RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]
- 4) mitte alustada elektroonilist hääletamist või peatada või lõpetada elektrooniline hääletamine, kui elektroonilise hääletamise süsteemi turvalisust või töökindlust ei ole võimalik tagada selliselt, et elektroonilist hääletamist saaks läbi viia käesoleva seaduse nõuete kohaselt.

(3) Vabariigi Valimiskomisjoni pädevuses oleva küsimuse lahendamiseks võtab Vabariigi Valimiskomisjon vastu otsuse, millele kirjutab alla komisjoni esimees. Otsus jõustub allkirjutamisel.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 10. Vabariigi Valimiskomisjoni moodustamine

(1) Vabariigi Valimiskomisjoni volitused kestavad neli aastat.

(2) Vabariigi Valimiskomisjoni liikmed on:

- 1) Riigikohtu esimehe nimetatud esimese astme kohtu kohtunik;
- 2) Riigikohtu esimehe nimetatud teise astme kohtu kohtunik;
- 3) õiguskantsleri nimetatud õiguskantsleri nõunik;
- 4) riigikontrolöri nimetatud Riigikontrolli ametnik;
- 5) riigi peaprokuröri nimetatud riigiprokurör;
- 6) riigisekretäri nimetatud Riigikantslelei ametnik;
- 7) Audiitorkogu juhatause nimetatud infosüsteemide audiitor.

(3) Vabariigi Valimiskomisjoni liikmed nimetatakse hiljemalt kümnendal päeval enne valimiskomisjoni volituste lõppemist.

(4) Vabariigi Valimiskomisjoni esimehe ja aseesimehe valib valimiskomisjon oma liikmete hulgast valimiskomisjoni esimesel koosolekul. Vabariigi Valimiskomisjoni esimese koosoleku kutsub kokku eelmise Vabariigi Valimiskomisjoni esimees või aseesimees hiljemalt seitsmendal päeval pärast valimiskomisjoni volituste algust.

(5) Vabariigi Valimiskomisjoni liikmele nimetab tema ametisse nimetaja asendusliikme.

(6) Riigikohtu esimees võib nimetada kohtuniku Vabariigi Valimiskomisjoni liikmeks üksnes nimetatava nõusolekul ning pärast kohtu esimehe arvamuse ärakuulamist.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 11. Vabariigi Valimiskomisjoni liige

(1) Vabariigi Valimiskomisjoni liige peab olema hääletamisõiguslik käesoleva seaduse § 4 lõigete 1–3 kohaselt.

(2) Vabariigi Valimiskomisjoni liikme volitused lõpevad ennetähtaegselt:

- 1) tema tagasiastumisega;
- 2) tema surmaga;
- 3) tema asumisega erakonna, valimisliidu või üksikkandidaadi volitatud esindajaks;
- 4) tema esitamise kandidaadiks registreerimiseks Riigikogu, Euroopa Parlamendi või kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel;
- 5) tema asumisega valimiste korraldajaks.

(3) Vabariigi Valimiskomisjoni liikme võib ennetähtaegselt valimiskomisjoni liikme kohustustest vabastada tema nimetanud ametiisik või organ oma põhistatud otsusega kas omal algatusel või Vabariigi Valimiskomisjoni ettepanekul.

(4) Vabariigi Valimiskomisjoni liige on oma ülesandeid täites erapooletu ja sõltumatu.

(5) Vabariigi Valimiskomisjoni liige ei või agiteerida erakonna ega kandidaadi poolt ega vastu.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 12. Vabariigi Valimiskomisjoni töökorraldus

(1) Vabariigi Valimiskomisjoni töövorm on koosolek, mille kutsub kokku valimiskomisjoni esimees või tema äraolekul aseesimees, nende mõlema äraolekul valimiskomisjoni noorim liige.

(2) Vabariigi Valimiskomisjon on otsustusvõimeline, kui selle koosolekust võtab osa vähemalt pool komisjoni koosseisust. Valimiskomisjoni koosolekut juhatab komisjoni esimees või tema äraolekul aseesimees. Nende mõlema äraolekul juhatab komisjoni koosolekut kuni uue aseesimehe valimiseni komisjoni noorim liige.

(3) Vabariigi Valimiskomisjoni koosolek on avalik ja see protokollitakse.

(4) Vabariigi Valimiskomisjoni otsused ja koosolekute protokollid avalikustatakse.

(5) Vabariigi Valimiskomisjon otsustab tema pädevuses olevaid asju poolthäälte enamusega. Komisjoni liikme eriarvamus kantakse koosoleku protokollile.

(6) Vabariigi Valimiskomisjon kehtestab otsusega oma töökorra.

(7) Kui Vabariigi Valimiskomisjoni liige ei saa komisjoni koosolekust osa võtta, asendab teda asendusliige, kellel on kõik komisjoniliikme õigused ja kohustused, välja arvatud esimehe või aseesimehe õigused ja kohustused.

(8) Vabariigi Valimiskomisjoni liige saab tasu valimiste ettevalmistamise ja korraldamise eelarvest komisjoni koosolekust osavõtmise ja komisjoni muude ülesannete täitmise eest. Vabariigi Valimiskomisjoni liikme tunnitasu suurus on 10-kordne Vabariigi Valitsuse kehtestatud tunni töötasu alammäär. Töötasu maksmise kord sätestatakse Vabariigi Valimiskomisjoni töökorras.

(9) Vabariigi Valimiskomisjoni teenindamise korraldab Riigikogu Kantslei.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

2. jagu Valimiste korraldajad

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 13. Valimiste korraldajad

(1) Riigikogu valimisi korraldavad:

- 1) riigi valimisteestus;
- 2) valla- ja linnasekretärid;
- 3) jaoskonnakomisjonid;
- 4) häältelugemiskomisjonid.

(2) Valla- ja linnasekretäri ametisse nimetamise ja asendamise kord sätestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses.

(3) Valla või linna häältelugemiskomisjoni ülesandeid Riigikogu valimistel täidab kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses sätestatud korras moodustatud valla või linna valimiskomisjon.

(4) Valimisi korraldab isik ja teda abistav isik ei saa olla samal ajal erakonna või üksikkandidaadi volitatud esindaja või kandidaat.

(5) Valimisi korraldab isik peab olema hääletamisõiguslik käesoleva seaduse § 4 lõigete 1–3 kohaselt ja valdama eesti keelt.

(6) Valimisi korraldab isik ja teda abistav isik on oma ülesandeid täites sõltumatu ja ta ei või agiteerida erakonna ega kandidaadi poolt ega vastu.

(7) Valimisi korraldaval isikul, valla- või linnavalitsuse ametnikul või töötajal või muul isikul on õigus saada tasu valimiste korraldamisega seotud ülesannete täitmise eest.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 14. Riigi valimisteenistus

(1) Riigi valimisteenistus on Riigikogu Kantselei struktuuriüksus, mis on käesolevast seadusest, Euroopa Parlamendi valimise seadusest, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadusest ja rahvahääletuse seadusest tulenevate ülesannete täitmisel iseseisev.

(2) Riigi valimisteenistust juhib riigi valimisteenistuse juht. Valimisteenistuse juhi ja asejuhi nimetab ametikohale Riigikogu Kantselei direktor kooskõlastatult Vabariigi Valimiskomisjoniga.

(3) Riigi valimisteenistuse ametnikud nimetab ametikohale ja töötajatega sõlmib töölepingu Riigikogu Kantselei direktor riigi valimisteenistuse juhi ettepanekul.

(4) Valimiste ettevalmistamise ja korraldamise eelarve on eraldiseisev osa Riigikogu Kantselei eelarvest ja sisaldab riigi valimisteenistuse käesolevast seadusest, Euroopa Parlamendi valimise seadusest, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadusest ja rahvahääletuse seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks vajalikke investeeringuid ja tegevuskulusid. Valimiste ettevalmistamiseks ja korraldamiseks ettenähtud vahendite sihipärase kasutamise ja eelarve täitmise eest vastutab riigi valimisteenistuse juht. Riigi valimisteenistus esitab Vabariigi Valimiskomisjonile eelmise kalendriaasta eelarve täitmise aruande järgmise aasta esimese kvartali jooksul.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmise üle teostab järelevalvet Vabariigi Valimiskomisjon.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 15. Riigi valimisteenistuse pädevus

(1) Riigi valimisteenistuse ülesanne on:

- 1) tagada valimiste seadusekohane korraldamine, korraldada elektrooniline hääletamine ja teha kindlaks elektroonilise hääletamise tulemus;
- 2) valvata valimiste korraldajate tegevuse järele;
- 3) korraldada valimisseadustest tulenevate ülesannete täitmiseks vajalike tehniliste lahenduste arendus ja haldus;
- 4) täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

(2) Ülesannete täitmiseks riigi valimisteenistus:

- 1) annab valimiste ühtaolisuse tagamiseks valimiste korraldajatele kirjalikke juhendeid;
- 2) annab valimiste korraldajatele täitmiseks kohustuslikke suulisi ja kirjalikke korraldusi;
- 3) koostab valimiste ettevalmistamise ja korraldamise eelarve projekti;
- 4) jaotab kohaliku omavalitsuse üksuste vahel kooskõlastatult Vabariigi Valimiskomisjoniga valimiste korraldamiseks eraldatud raha ning kehtestab valla- ja linnasekretäreidele ning jaoskonnakomisjonidele eraldatud raha kasutamise korra;
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]
- 5) tagab valimiste korraldamiseks vajaliku inventari ja teenuste olemasolu ning haldab valimiste infosüsteemi;
5¹) kehtestab valimisvahendite ja väljaspool elukohta hääletanud valijate hääletamissedelitega ümbribe jaoskonnakomisjonidele edastamise korra ning jaotuspiirkonnad;
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]
- 5²) kehtestab valimisvahendite kasutamise ja säilitamise korra;
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]
- 6) juhendab ja koolitab valimiste korraldajaid;
- 7) võib seadust või riigi valimisteenistuse korraldust rikkunud valimisi korraldava isiku kõrvaldada valimiste korraldamiselt;
- 8) teeb vajaduse korral Vabariigi Valimiskomisjonile ettepaneku käesoleva seaduse § 9 lõike 2 punktides 2–4 sätestatud otsuste tegemiseks.

(3) Riigi valimisteenistuse kirjalikule korraldusele kirjutab alla riigi valimisteenistuse juht. Kirjalik korraldus jõustub selle allakirjutamisel.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 16. Maakonna valimisjuht

[Kehtetu -RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 17. Maakonna valimisjuhi pädevus

[Kehtetu -RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 17¹. Valla- ja linnasekretäri pädevus

(1) Valla- või linnasekretäri ülesanne on korraldada valimised vallas või linnas, juhendada jaoskonnakomisjone ja täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

(2) Ülesannete täitmiseks valla- või linnasekretär:

- 1) annab jaoskonnakomisjonidele täitmiseks kohustuslikke juhiseid;

- 2) otsustab jaoskonnakomisjoni kulud, lähtudes riigi valimisteestuse jaotatud vahendite suurusest;
- 3) otsustab jaoskonnakomisjoni liikme tasustamise jaoskonnakomisjoni esimehe ettepanekul;
- 4) otsustab hääletugemiskomisjoni liikme tasustamise.

(3) Valla- või linnasekretäri teenindamise korraldab valla- või linnavalitsus.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 18. Valimiste korraldaja abistamine

(1) Riigi- ja kohaliku omavalitsuse organ ning ameti- ja muu asutus on kohustatud oma pädevuse piires valimiste korraldajat valimiste korraldamisel abistama.

(2) Valimiste korraldajal on õigus pöörduda valimiste korraldamisega seonduvas küsimuses kirjalikult riigi- või kohaliku omavalitsuse organi või ameti- või muu asutuse poole. Valimiste korraldaja pöördumisele tuleb vastata kolme tööpäeva jooksul arvates selle saamisest.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 19. Valimisjaoskondade moodustamine

(1) Iga valla ja linna ning Tallinnas linnaosa territooriumil moodustatakse vähemalt üks valimisjaoskond.

(2) Valla- või linnavalitsus määrab hiljemalt 50. päeval enne valimispäeva määrusega kindlaks:

- 1) valimisjaoskondade arvu, piirid ja numeratsiooni;
- 2) hääletamisruumide asukohad eelhääletamise päevadel ja valimispäeval;
- 3) vähemalt ühe valimisjaoskonna, kus valijad saavad hääletada väljaspool oma elukohajärgset jaoskonda;
- 4) valimisjaoskonna, kus saavad hääletada valijad, kelle elukoha andmed selles vallas või linnas on rahvastikuregistrisse kantud valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega.

(3) Valimisjaoskonnad on alalised. Riigikogu, kohaliku omavalitsuse volikogu ja Euroopa Parlamendi valimistel ning rahvahääletusel korraldatakse hääletamine samades valimisjaoskondades, kui valla- või linnavalitsus ei määra teisiti, muutes käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust. Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määruse koostamiseks kannab valla- või linnavalitsus samas lõikes toodud andmed rahvastikuregistrisse.

(4) Valimisjaoskonna hääletamisruum või hääletamisruumid võivad igal eelhääletamise päeval asuda erinevas asukohas.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 19¹. Jaoskonnakomisjoni moodustamine

(1) Hääletamise korraldamiseks valimisjaoskonna territooriumil moodustab kohaliku omavalitsuse volikogu (edaspidi *volikogu*) vähemalt viieliikmelise jaoskonnakomisjoni.

(2) Volikogu nimetab otsusega valla- või linnasekretäri ettepanekul ning poliitilise tasakaalustatuse põhimõtet arvestades jaoskonnakomisjoni esimehe ja jaoskonnakomisjoni liikmed hiljemalt 20. päeval enne valimispäeva.

(3) Poole jaoskonnakomisjoni liikmetest esitab valla- või linnasekretär ning ülejäänud liikmed esitavad valimistel osalevad erakonnad.

(4) Valimistel osalev erakond võib esitada ühe jaoskonnakomisjoni liikmekandidaadi valla- või linnasekretärile hiljemalt 40. päeval enne valimispäeva.

(5) Jaoskonnakomisjoni liikmeks nimetamiseks peab olema isiku nõusolek.

(6) Kui erakonnad kandidaate ei esita või kui nende esitatud kandidaatide arv on väiksem, kui on erakondadel kohti jaoskonnakomisjonis, nimetab volikogu ülejäänud liikmed valla- või linnasekretäri ettepanekul.

(7) Kui erakondade esitatud jaoskonnakomisjoni liikmekandidaate on rohkem, kui on erakondadel kohti jaoskonnakomisjonis, nimetatakse kõik ülejäänud kandidaadid jaoskonnakomisjoni asendusliikmeteks.

(8) Volikogu nimetab valla- või linnasekretäri ettepanekul ning käesoleva paragrahvi lõikes 7 ettenähtut järgides vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni asendusliiget.

(9) Jaoskonnakomisjoni aseesimehe valib jaoskonnakomisjon oma liikmete hulgast.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 19². Jaoskonnakomisjoni pädevus

Jaoskonnakomisjoni ülesanne on korraldada hääletamine valimisjaoskonna territooriumil hääletamisruumis, valija elukohas või asukohas, kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevaringses hoolekandetasutuses, teha kindlaks valimisjaoskonna hääletamistulemused ning täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 19³. Jaoskonnakomisjoni töökorraldus

(1) Kui jaoskonnakomisjoni liige ei saa oma ülesandeid täita, asendab teda jaoskonnakomisjoni esimehe kutsel asendusliige, kellel on kõik jaoskonnakomisjoni liikme õigused ja kohustused, välja arvatud esimehe või aseesimehe õigused ja kohustused. Valla- või linnasekretäri loal võib erandjuhul jaoskonnakomisjoni töös osaleda ka muu isik.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Jaoskonnakomisjoni teenindamise korraldab valla- või linnavalitsus.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 19⁴. Valimiste vaatlemine

(1) Igäudel on õigus vaadelda Vabariigi Valimiskomisjoni ja valimiste korraldajate tegevust ja toiminguid.

(2) Vaatleja peab enne vaatlemise alustamist end esitlema.

(3) Vaatlejal on õigus kirjutada üles valimisvahendite pitseerimisel kasutatud turvavahendite numbrid.

(4) Vaatleja ei või segada valija hääletamist ega Vabariigi Valimiskomisjoni või valimiste korraldaja tööd ega osaleda valimiskomisjoni või valimiste korraldaja pädevuses olevates toimingutes.

(5) Vaatlejal ei ole õigust tutvuda valijate nimekirjaga, välja arvatud enda kohta valijate nimekirja kantud andmete õigsuse kontrollimiseks.

(6) Kui ruumipuudusel ei ole võimalik tagada kõigile vaatlejatele võrdseid tingimusi toimingute jälgimiseks, toimub vaatlemine Vabariigi Valimiskomisjoni või valimiste korraldaja korralduste kohaselt.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

5. peatükk VALIJATE ARVESTUS

§ 20. Valijate arvestuse pidamine

(1) Valijate arvestust peetakse rahvastikuregistris.

(2) Rahvastikuregistri pidamise korra näeb ette seadus.

(3) Valijate arvestust peetakse rahvastikuregistrisse kantud käesoleva seaduse § 19 lõikes 2 toodud andmete ja isiku kohta rahvastikuregistrisse kantud järgmiste andmete alusel:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) sünniaeg;
- 3) isikukood;
- 4) kodakondsuse andmed;
- 5) teovõimetuks tunnistamise andmed;

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

- 6) elukoha aadress;
- 7) viibimiskoha aadress.

[RT I, 17.11.2017, 1- jõust. 01.01.2019]

(4) Valla- või linnasekretär võib volitada käesolevas peatükis sätestatud valla- või linnasekretäri ülesandeid täitma valla- või linnavalitsuse või selle allasutuse ametniku või töötaja, teavitades sellest rahvastikuregistri vastutavat töötajat.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(5) Käesolevas peatükis sätestatud valla- ja linnasekretäri toimingute peale võib esitada kaebuse oma elukohajärgsele halduskohtule.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 21. Valijakaart

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab valijakaardi koostamise ja saatmise valijale hiljemalt 20. päeval enne valimispäeva. Valijakaarti ei saadeta valijale, kelle elukohta aadress on rahvastikuregistrisse kantud valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega ja kelle viibimiskoha aadressi ei ole rahvastikuregistrisse kantud. [RT I, 17.11.2017, 1- jõust. 01.01.2019]

(2) Valijakaardile kantakse:

1) valija ees- ja perekonnanimi;

2) valija sünniaasta;

3) valija elukohta aadress ja olemasolu korral viibimiskoha aadress;

[RT I, 17.11.2017, 1- jõust. 01.01.2019]

4) valimisringkonna number ja kirjeldus vastavalt käesoleva seaduse §-le 6;

5) selle valla või linna nimi ning valimisjaoskonna number, mille valijate nimekirja valija kantakse;

6) hääletamise aeg ja koht eelhääletamise päeval ja valimispäeval;

7) muu teave hääletamise kohta.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(2¹) Valija võib tellida elektroonilise valijakaardi. Elektroonilise valijakaardi tellimiseks esitab valija taotluse rahvastikuregistri vastutavale töötajale Eesti teabevärava kaudu. Järgmistel valimistel ja rahvahääletustel saadetakse valijale või hääletajale elektrooniline valija- või hääletajakaart ilma, et oleks vaja taotlust uuesti esitada. Elektroonilise valijakaardi tellinud valijale saadetakse elektrooniline valijakaart ka siis, kui tema elukohta aadress on rahvastikuregistrisse kantud valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega.

[RT I, 17.11.2017, 1- jõust. 01.01.2019]

(3) Valija, kes 15. päeval enne valimispäeva ei ole valijakaarti saanud või kelle valijakaardile kantud andmetes on vigu, võib pöörduda avaldusega valla- või linnasekretäri poole selgituse saamiseks või vigade parandamiseks. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos valijakaardi koostanud isikuga viivitamata läbi ja vastab avaldusele kirjalikult kolme tööpäeva jooksul, arvates avalduse saamise päevast.

§ 22. Valijate nimekiri

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab rahvastikuregistri andmete alusel iga valimisjaoskonna valijate nimekirja koostamise ja trükkimise ning selle jaoskonnakomisjonidele kättetoimetamise hiljemalt seitsmendaks päevaks enne valimispäeva. Valijate elektroonilised nimekirjad edastatakse riigi valimisteenistusele hiljemalt 13. päevaks enne valimispäeva.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(2) Valijate nimekirja koostamise aluseks on käesoleva seaduse § 20 lõikes 3 ettenähtud andmed valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga. Valijate nimekirja koostamisel võetakse arvesse ka käesoleva seaduse § 20 lõike 3 punktides 1–5 nimetatud andmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatused. Elukohta ja viibimiskoha aadressiandmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatusi arvesse ei võeta.

[RT I, 17.11.2017, 1- jõust. 01.01.2019]

(3) Valijate nimekirja ei kanta isikut, kelle kohus on karistusregistri andmetel süüdi mõistnud kuriteos ja kes valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga kannab valimispäevani vanglakaristust.

(4) Valija kantakse selle valimisjaoskonna valijate nimekirja, mille territooriumil asub tema rahvastikuregistrisse kantud elukoht 30. päeval enne valimispäeva. Kui rahvastikuregistrisse ei ole kantud valija elukohta aadressi ja on olemas viibimiskoha aadress, kantakse valija selle valimisjaoskonna valijate nimekirja, mille territooriumil asub tema rahvastikuregistrisse kantud viibimiskoht 30. päeval enne valimispäeva. Kui valija elukohta andmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega, kantakse valija käesoleva seaduse § 19 lõike 2 punkti 4 alusel määratud valimisjaoskonna valijate nimekirja.

[RT I, 17.11.2017, 1- jõust. 01.01.2019]

(5) Valijate nimekirja kantakse valija kohta järgmised andmed:

1) ees- ja perekonnanimi;

2) isikukood;

3) elu- või viibimiskoha aadress.

[RT I, 17.11.2017, 1- jõust. 01.01.2019]

(6) Valijad kantakse valijate nimekirja nende perekonnanimede tähestikulises järjekorras.

(7) Valijate nimekirja koostaja kirjutab valijate nimekirjale alla hiljemalt seitsmendal päeval enne valimispäeva ning jaoskonnakomisjoni esimees valimispäeval pärast hääletamise lõppemist. Elektrooniliselt hääletanud valijate nimekirjale kirjutab pärast hääletamise lõppemist alla riigi valimisteenistuse juht.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(8) [Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 23. Valijate nimekirja avalikkus

(1) Valija võib kontrollida enda kohta valijate nimekirja kantud andmete õigsust.

(2) Pärast valimispäeva võivad valijate nimekirjaga põhjendatud huvi korral riigi valimisteestuse loal vajalikus ulatuses tutvuda erakondade volitatud esindajad ning üksikkandidaadid ja nende volitatud esindajad, samuti võib nimekirja kasutada teaduslikul eesmärgil.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 24. Valijate nimekirja kantud andmete õigsuse kontrollimine ja vea parandamine

(1) Kui valija leiab, et tema kohta valijate nimekirja kantud andmetes on vigu, esitab ta vigade parandamise avalduse jaoskonnakomisjonile, kes edastab selle viivitamata valla- või linnasekretärile.

(2) Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos valijate nimekirja koostajaga viivitamata läbi, vastab avaldajale ning teavitab avalduse läbivaatamise tulemustest jaoskonnakomisjoni.

(3) Vea valijate nimekirjas parandab jaoskonnakomisjon valla- või linnasekretäri teatise alusel.

(4) Kui jaoskonnakomisjonile esitatud dokumentidest nähtub üheselt, et valijate nimekirjas on viga, võib selle parandada jaoskonnakomisjon ise. Vea parandamisest tuleb viivitamata teatada valla- või linnasekretärile.

§ 25. Valijate nimekirjas muudatuste tegemine

(1) Valijate nimekirjas tehakse muudatusi üksnes juhul, kui:

1) valijate nimekirja tuleb kanda isik, keda ei ole üheski valijate nimekirjas, kuid kellel käesoleva seaduse kohaselt on õigus hääletamisest osa võtta;

2) valijate nimekirjast tuleb kustutada isik, kellel ei ole õigust hääletamisest osa võtta.

(2) Valijate nimekirjas muudatuse tegemiseks esitab isik rahvastikuregistrisse kandmiseks või valijate arvestuse aluseks olevate registriandmete muutmiseks avalduse valla- või linnasekretärile. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos valijate nimekirja koostajaga läbi ja vastab isikule viivitamata.

(3) Kui isik kantakse rahvastikuregistrisse või kui muudetakse valijate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid selliselt, et see toob kaasa isiku kandmise valijate nimekirja, teavitab valla- või linnasekretär sellest jaoskonnakomisjoni viivitamata.

(4) Muudatusi valijate nimekirjas teeb jaoskonnakomisjon valla- või linnasekretäri teatise alusel.

(5) Kui valla- või linnasekretär jätab käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud avalduse rahuldamata, võib avaldaja esitada valla- või linnasekretäri toiminguga peale kaebuse oma elukohajärgsele halduskohtule. Kaebus esitatakse valla- või linnasekretärile, kes edastab selle 24 tunni jooksul asukohajärgsele halduskohtule koos omapoolsete kirjalike selgitustega.

(6) Halduskohus peab kaebuse läbi vaatama ja tegema otsuse kolme tööpäeva jooksul, arvates kaebuse saamise päevast.

(7) Halduskohus teeb ühe järgmistest otsustest:

1) jätta kaebus rahuldamata;

2) kaebus rahuldada ning teha valla- või linnasekretärile ettekirjutus korraldada isiku kandmine rahvastikuregistrisse või muuta valijate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid.

(8) Kui halduskohus kaebuse rahuldab, kantakse isik viivitamata rahvastikuregistrisse või muudetakse tema andmeid ning see tehakse jaoskonnakomisjonile viivitamata teatavaks.

6. peatükk **KANDIDAATIDE REGISTREERIMISEKS** **ESITAMINE JA REGISTREERIMINE**

§ 26. Erakond

(1) Riigikogu valimistel võib osaleda erakond, kes on kantud mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse hiljemalt 90 päeva enne valimispäeva.
[RT I, 10.12.2010, 1- jõust. 01.04.2011]

(2) [Kehtetu -RT I 2010, 29, 150- jõust. 01.01.2011]

(3) Erakond osaleb Riigikogu valimistel oma nime all.

(4) Erakond esitab kandidaatide registreerimiseks esitamisel riigi valimisteenistusele kirjaliku teatise, milles on erakonna volitatud esindajate nimed, isikukoodid, aadressid ja sidevahendite numbrid. Teatisele kirjutab alla mittetulundusühingute seaduse või erakonna põhikirja kohaselt erakonda esindama õigustatud isik.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(5) Erakond võib volitada ennast esindama kuni kaks isikut.

(6) [Kehtetu -RT I 2010, 29, 150- jõust. 01.01.2011]

§ 27. Üksikkandidaat

(1) Üksikkandidaadina registreerimiseks võib end esitada ning registreerimiseks vajalikke toiminguid teha iga kandideerimisõiguslik isik (§ 4 lg 4–6). Teise isiku võib üksikkandidaadina registreerimiseks esitada ning registreerimiseks vajalikke toiminguid teha sellekohase volikirja alusel isik, kellel on hääletamisõigus käesoleva seaduse § 4 lõigete 1–3 kohaselt.

(2) Üksikkandidaadi võib registreerimiseks esitada ainult ühes valimisringkonnas.

§ 27¹. Kandideerimisdokumendid

Riigi valimisteenistus valmistab ette ja avaldab kandideerimisdokumentide näidised ning tagab võimaluse esitada kandideerimisdokumendid elektrooniliselt.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 28. Kandideerimisavaldus

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(1) Kandideerimisavalduses isik:

- 1) väljendab oma soovi kandideerida erakonna nimekirjas või üksikkandidaadina;
- 2) kinnitab, et ta vastab käesolevas seaduses Riigikogu liikmekandidaadile esitatud nõuetele;
- 3) esitab käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud andmed.

(2) Kandidaat esitab kandideerimisavalduses järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) erakondlik kuuluvus;
- 4) elukoha aadress;
- 5) sidevahendite numbrid;
- 6) kontaktandmed;
- 7) andmed hariduse kohta;
- 8) töökoht ja amet.

(3) Riigi valimisteenistus avaldab käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1, 3, 6, 7 ja 8 sätestatud andmed.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(4) Kandidaat kasutab kandideerimisel oma nimena üksnes ees- ja perekonnanime.

(5) Kandidaat allkirjastab kandideerimisavalduse.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

§ 29. Kandidaatide nimekiri

(1) Erakond koostab:

- 1) kandidaatide ringkonnanimekirjad;
- 2) kandidaatide üleriigilise nimekirja.

(2) Registreerimiseks esitatud kandidaadid peavad olema käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud mõlemas nimekirjas.

(3) Kandidaatide arv ringkonnanimekirjas võib ületada mandaatide arvu ringkonnas kuni kahe kandidaadi võrra.

(4) Isik võib kandideerida ainult ühes valimisringkonnas. Kandideerimine ei ole seotud isiku elukohajärgse valimisringkonnaga.

(5) Isik võib kandideerida ainult ühe erakonna kandidaatide nimekirjas. Kandidaatide nimekirjas ei või kandideerida üksikkandidaadina registreerimiseks esitatud isik või teise erakonna liige.

(6) Erakond võib ühes valimisringkonnas registreerimiseks esitada ainult ühe kandidaatide nimekirja.

(7) Kandidaatide järjestuse nimekirjas määrab erakond.

(8) Kandidaatide ringkonnanimikirjale ja kandidaatide üleriigilisele nimekirjale kirjutavad alla erakonna kõik volitatud esindajad.

§ 30. Kandidaatide registreerimiseks esitamine

(1) Kandidaatide registreerimiseks esitamine algab mandaatide jaotamisele järgneval tööpäeval. Erakond võib esitada oma kandidaadid pärast käesoleva seaduse § 26 lõikes 4 nimetatud teatise esitamist.

(2) Kandidaatide registreerimiseks esitamine lõpeb valimispäevale eelneval 45. päeval kell 18.00.

(3) Kandidaatide registreerimiseks esitab erakond riigi valimisteenistusele:

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

- 1) kandidaatide registreerimise avalduse;
- 2) kandidaatide ringkonnanimikirjad;
- 3) kandidaatide üleriigilise nimekirja;
- 4) kautsjoni tasumist tõendava maksekorralduse koopia;
- 5) iga kandidaadi kandideerimisavalduse.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(4) Üksikkandidaat esitab riigi valimisteenistusele:

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

- 1) kandidaadi registreerimise avalduse;
- 2) kautsjoni tasumist tõendava maksekorralduse koopia;
- 3) kandideerimisavalduse.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(5) Erakond või üksikkandidaat kannab enne kandidaatide registreerimiseks esitamist Rahandusministeeriumi arveldusarvele kautsjonina summa, mille suurus on valimiste väljakuulutamise aastal Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuutasu alammäär iga registreerimiseks esitatud isiku kohta.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 31. Dokumentide vastuvõtmine ja tagastamine

(1) Riigi valimisteenistus peab kandidaatide registreerimiseks esitamise kohta arvestust.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(2) Kandidaatide registreerimise dokumendid annab üle erakonna volitatud esindaja. Üksikkandidaadi registreerimise dokumendid annab üle üksikkandidaat või tema volitatud esindaja.

(3) Kui riigi valimisteenistusele ei ole esitatud kõiki nõutavaid dokumente, esitatud dokumentides on vigu või neis on andmeid puudu, teeb dokumentide vastuvõtja dokumentide esitajale ettepaneku esitada nõutavad dokumendid või andmed või parandada vead. Kõik esitatud dokumendid tagastatakse.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(4) Kui erakond või üksikkandidaat soovib kandidaatide registreerimise dokumentides teha muudatusi, tagastab riigi valimisteenistus kõik esitatud dokumendid ning nende uuesti esitamisel loetakse dokumendid esmakordselt esitatuks.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(5) Kui kandidaat kustutatakse registreerimiseks esitatud kandidaatide nimekirjast isikliku avalduse alusel, tagastab riigi valimisteenistus talle kandideerimisavalduse ja teavitab sellest erakonna või üksikkandidaadi volitatud esindajat. Erakond kandidaatide registreerimise dokumente uuesti esitama ei pea.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(6) Kui erakond või üksikkandidaat esitab dokumendid valimispäevale eelneval 45. päeval enne kella 18.00 ning selgub, et ei ole esitatud kõiki nõutavaid dokumente, et dokumentides on andmeid puudu või et esitatud dokumentides on vigu, mida ei ole võimalik kohe parandada, võetakse dokumendid vastu. Dokumentide vastuvõtja teeb dokumentide esitajale ettepaneku esitada puuduvad dokumendid või andmed või parandada vead. Sellisel juhul peab erakond või üksikkandidaat nõutava toiminguga tegema hiljemalt valimispäevale eelneval 43. päeval enne kella 18.00.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 32. Kandidaatide registreerimine

(1) Vabariigi Valimiskomisjon registreerib kõik käesoleva seaduse nõuete kohaselt registreerimiseks esitatud isikud nende registreerimiseks esitamise järjekorras pärast kandidaatide registreerimiseks esitamise tähtaja lõppemist hiljemalt 40. päeval enne valimispäeva.

(2) Kandidaadile antakse registreerimisnumber. Registreerimisnumbrid algavad 101-st ja need antakse kandidaatidele erakondade ringkonnanimikirjade kaupa. Üksikkandidaatidele antakse registreerimisnumbrid pärast erakondade kandidaatidele numbrite andmist. Numbrite andmise järjekord erakondade vahel ning üksikkandidaatide vahel selgitatakse liisu heitmisega.
[RT I 2004, 71, 501- jõust. 29.10.2004]

(3) Kui käesoleva seaduse § 31 lõikes 6 nimetatud tähtaja jooksul ei esitanud dokumentide esitaja puuduvaid dokumente või andmeid või ei parandanud kandideerimisdokumentides vigu, jätab Vabariigi Valimiskomisjon registreerimata:

- 1) kõik erakonna poolt registreerimiseks esitatud kandidaadid, kui puudub käesoleva seaduse § 30 lõike 3 punktis 1, 2, 3 või 4 nimetatud dokument või selles on olulisi puudusi;
 - 2) kandidaadi, kelle dokumente või andmeid on puudu või kelle dokumentides on olulisi puudusi;
 - 3) kandidaadi, kes ei vasta käesoleva seaduse § 4 lõigetes 4–6 ning § 29 lõikes 5 ettenähtud nõuetele.
- [RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(4) Kandidaadi registreerimata jätmise kohta võtab Vabariigi Valimiskomisjon vastu põhistatud otsuse.

(5) Vabariigi Valimiskomisjon tühistab kandidaadi registreerimise otsuse, kui:

- 1) kandidaat loobub kandideerimast kirjaliku avalduse alusel, mille ta võib esitada kolme päeva jooksul pärast registreerimist;
- 2) kandidaat sureb;
- 3) tõendatakse, et kandidaat ei vasta käesoleva seaduse § 4 lõigetes 4–6 ning § 29 lõikes 5 ettenähtud nõuetele.

(6) Vabariigi Valimiskomisjon registreerib varem registreerimata jäetud isiku pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtaega, kui ta leiab, et isik vastab käesoleva seaduse § 4 lõigetes 4–6 ning § 29 lõikes 5 ettenähtud nõuetele või kui Riigikohtu otsusega on tühistatud Vabariigi Valimiskomisjoni otsus, millega kandidaat jäeti registreerimata.

(7) Registreerimisotsuse võib tühistada ja registreerimata jäetud isiku registreerida hiljemalt 13. päeval enne valimispäeva.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 33. Valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri

(1) Riigi valimisteestus koostab pärast kandidaatide registreerimist valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(2) Valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja kantakse kandidaadid erakondade ringkonnanimikirjade kaupa registreerimisnumbrite järjekorras. Ringkonnanimikirja ette märgitakse selle esitanud erakonna nimi. Üksikkandidaadid kantakse valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja pärast erakondade ringkonnanimikirju registreerimisnumbrite järjekorras.

[RT I 2004, 71, 501- jõust. 29.10.2004]

(3) Valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja märgitakse iga kandidaadi kohta tema registreerimisnumber ja nimi. Kui ühes valimisringkonnas kandideerib mitu samanimelist kandidaati, märgitakse koondnimekirja ka nende sünniaeg.

(4) Riigi valimisteestus teavitab kõigist valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja parandustest ja muudatustest valla- ja linnasekretäre, välisriigis hääletamist korraldavaid välisesindusi ja laevade kapteneid, kes teevad asjakohased muudatused ja parandused kandidaatide koondnimekirja. Kandidaatide koondnimekirju ei muudeta pärast 13. päeva enne valimispäeva.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

7. peatükk HÄÄLETAMISE KORD

§ 34. Hääletamisruum

(1) Hääletamine valimisjaoskonnas korraldatakse valla- või linnavalitsuse määratud hääletamisruumis. Hääletamiseks valimispäeval ja eelhääletamise päeval võib määrata erinevad hääletamisruumid.

(2) Hääletamisruumis on hääletamisedelite väljaandmise kohad, hääletamiskabiinid ja hääletamiskast. Valimisjaoskonnas, kus korraldatakse väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletamist, on eelhääletamise ajal hääletamisruumis eraldi hääletamiskabiin ja hääletamiskast väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda

hääletavate valijate jaoks. Hääletamisruumis on välja pandud selle valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri ja kandidaatide üleriigilised nimekirjad.

(3) Hääletamisruumis peab korda jaoskonnakomisjon. Jaoskonnakomisjoni liikme seaduslikud suulised korraldused on kohustuslikud kõigile hääletamisruumis viibivatele isikutele.

§ 35. Hääletamiskabiin

(1) Hääletamiskabiin peab võimaldama salajast hääletamist.

(2) Hääletamiskabiinis on laud ja kirjutusvahend. Hääletamiskabiini seinal on selle valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri, välja arvatud kabiinis, mis on ette nähtud väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletavatele valijatele.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 36. Hääletamiskast

(1) Jaoskonnakomisjon kontrollib hääletamiskasti ja pitseerib selle enne hääletamise algust. Enne eelhääletamise algust pitseeritud hääletamiskasti kasutatakse üksnes eelhääletamisel.

(2) Hääletamiskasti ava on kaetud. See avatakse üksnes hääletamisedeli kasti laskmiseks.

(3) Eelhääletamise päeval pitseerib jaoskonnakomisjon pärast hääletamise lõppemist eelhääletamisel kasutatud hääletamiskasti ava.

§ 37. Hääletamisedel

(1) Hääletamisedeli ja elektroonilise hääle vormi kehtestab Vabariigi Valiskomisjon.

(2) Riigi valimisteenistus korraldab hääletamisedelite valmistamise ning jaoskonnakomisjonidele kättetoimetamise.

(3) Pärast hääletamisedelite kättesaamist paneb jaoskonnakomisjon sedelitele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi. Välisriigis ja laeval hääletamisel kasutatavatele sedelitele paneb pitsati jäljendi riigi valimisteenistus.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 38. Hääletamise aeg

(1) Valimispäeval algab hääletamine kell 9.00 ja lõpeb kell 20.00.

(2) Eelhääletamine toimub:

1) kümnendast kuni seitsmenda päevani enne valimispäeva riigi valimisteenistuse määratud valimisjaoskonnas. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

2) kuuendast päevast kuni neljanda päevani enne valimispäeva kõigis valimisjaoskondades. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00. Hääletamine valija asukohas, kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses korraldatakse ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni;

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

3) kümnendast päevast kuni neljanda päevani enne valimispäeva elektrooniliselt. Hääletamine algab kümnendal päeval enne valimispäeva kell 9.00 ja kestab ööpäevaringelt kuni hääletamise lõpuni neljandal päeval enne valimispäeva kell 18.00.

(3) Kodus hääletamine korraldatakse käesolevas seaduses ettenähtud juhtudel valimispäeval.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 39. Hääletamine

(1) Valija hääletab selles valimisjaoskonnas, mille valijate nimekirja ta on kantud, välja arvatud käesoleva seaduse §-des 41–45, 47 ning 7¹. ja 8. peatükis ettenähtud juhtudel.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Hääletamisedeli saamiseks esitab valija jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi. Hääletamisedeli saamise kohta annab valija allkirja valijate nimekirja.

(3) Valija täidab hääletamisedeli hääletamiskabiinis.

(4) Valija kirjutab hääletamisedelile selleks ettenähtud kohta ühe oma elukohajärgse valimisringkonna kandidaadi registreerimisnumbri, kelle poolt ta hääletab.

(5) Valija täidab hääletamisedeli ise. Kui valija füüsilise puude tõttu ei ole võimeline hääletamisedelit ise täitma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine valija, kuid mitte tema elukohajärgse valimisringkonna kandidaat.

(6) Valija ei või hääletamisedelit hääletamisruumist välja viia. Kui valija rikub hääletamisedeli, on tal õigus saada jaoskonnakomisjonilt uus sedel. Valija peab rikutud või kasutamata hääletamisedeli jaoskonnakomisjonile tagastama.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(7) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab valija sedeli kokku ning annab selle jaoskonnakomisjoni liikmele, kes paneb kokkumurtud hääletamisedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.

(8) Valija laseb hääletamisedeli hääletamiskasti ise. Kui valija füüsilise puude tõttu ei ole võimeline hääletamisedelit ise hääletamiskasti laskma, võib seda tema palvel teha teine valija tema juuresolekul.

§ 40. Eelhääletamine

(1) Eelhääletamine toimub käesoleva seaduse §-s 39 ettenähtud korras.

(2) Eelhääletamise õigus on valijate nimekirjas oleval valijal, kes eelhääletamise päevaks on vähemalt 18-aastane.

(3) Eelhääletamist korraldavad vähemalt kolm jaoskonnakomisjoni liiget.

(4) Jaoskonnakomisjoni liige märgib hääletanud valija kohta valijate nimekirja hääletamise kuupäeva.

(5) Jaoskonnakomisjon hoiab hääletamiskasti ja valimisdokumente eelhääletamise päevadel ja sellele järgnevatel päevadel selliselt, et neile pääsevad ligi üksnes jaoskonnakomisjoni liikmed.

§ 41. Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda toimuva eelhääletamise erisused

(1) Valijal on eelhääletamise päevadel (§ 38 lõige 2) võimalik hääletada väljaspool oma elukohajärgset valimisjaoskonda riigi valimisteenistuse või valla- või linnavalitsuse määratud valimisjaoskonnas.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda toimuvat hääletamist korraldab käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 2 ettenähtud päevadel valla- või linnavalitsuse määratud jaoskonnakomisjon. Valla- või linnavalitsus võib määrata jaoskonnakomisjoni, kes korraldab lisaks eelhääletamisele hääletamist ainult valija asukohas (§ 43), kinnipidamiskohas, haiglas või ööpäevases hoolekandeesutuses (§ 45).
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(3) Riigi valimisteenistus määrab hiljemalt 45. päeval enne valimispäeva vähemalt ühe maakonnakeskuses paikneva valimisjaoskonna, kus valijad saavad hääletada väljaspool oma elukohajärgset jaoskonda käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 1 ettenähtud päevadel.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 42. Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda toimuv eelhääletamine hääletamisruumis

(1) Väljaspool oma elukohajärgset valimisjaoskonda hääletamisruumis hääletada sooviv valija esitab jaoskonnakomisjoni liikmele isikut tõendava dokumendi ning ta kantakse väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletajate nimekirja.

(2) Jaoskonnakomisjoni liige annab valijale hääletamisedeli, kaks ümbrikku ja valija elukohajärgse valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja. Valija annab hääletamisedeli saamise kohta allkirja väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletavate valijate nimekirja.

(3) Valija täidab hääletamisedeli käesoleva seaduse § 39 lõigetes 3–6 ettenähtud järgides.

(4) Valija paneb sedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikmele antud ümbrikku. Viimase paneb valija jaoskonnakomisjoni liikmele antud teise ümbrikku. Valimisele ümbrikule kirjutab valija või jaoskonnakomisjoni liige valija nime, isikukoodi ja valija elukoha aadressi. Ümbriku laseb valija väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletavate valijate sedelitele ettenähtud hääletamiskasti.

§ 43. Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda valija asukohas toimuv eelhääletamine

(1) Kui väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletada sooviv valija tervises seisundi või muu mõjuva põhjuse tõttu ei saa hääletada valimisjaoskonnas asuvas hääletamisruumis, võib ta kuni eelhääletamise viimase päeva kella 14.00-ni esitada kirjaliku taotluse oma asukohas hääletamiseks asukohajärgsele valla- või linnavalitsusele või käesoleva seaduse § 41 lõikes 2 ettenähtud jaoskonnakomisjonile. Jaoskonnakomisjon registreerib taotluse. Valla- või linnavalitsus registreerib taotluse ja edastab selle vastavale jaoskonnakomisjonile.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 39 lõigetes 4–6 ning § 42 lõigetes 1, 2 ja 4 ettenähtud järgides.

§ 44. Elektrooniline hääletamine

[Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 45. Hääletamine kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(1) Kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses korraldatakse hääletamine käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 2 ettenähtud päevadel.

(2) Kinnipidamiskoha, haigla ja ööpäevase hoolekandeesutuse administratsioon esitab taotluse hääletamise korraldamiseks käesoleva seaduse § 41 lõikes 2 ettenähtud jaoskonnakomisjonile.

(3) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 39 lõigetes 4–6 ning § 42 lõigetes 1, 2 ja 4 ettenähtud järgides.

(4) Hääletamistulemuste kindlakstegemisel arvestatakse kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses eelhääletanud valijate hääli käesoleva seaduse §-s 48 ettenähtud järgides.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

§ 46. Kodus hääletamine

(1) Kui valija tervises seisundi või mõne muu mõjuva põhjuse tõttu ei saa hääletada hääletamisruumis, võib ta taotleda kodus hääletamist.

(2) Kodus hääletamise korraldamiseks esitab valija elukohajärgsele valla- või linnavalitsusele või jaoskonnakomisjonile kuni valimispäeva kella 14.00-ni kirjaliku taotluse, mille jaoskonnakomisjon registreerib. Kui taotlus esitatakse valla- või linnavalitsusele, registreerib see taotluse ja edastab asjaomasele jaoskonnakomisjonile.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2¹) Valija võib esitada kodus hääletamise taotluse ka telefoni teel elukohajärgsele jaoskonnakomisjonile valimispäeval kella 9.00-st kuni 14.00-ni. Jaoskonnakomisjon registreerib taotluse.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2²) Kodus hääletamise taotlus peab sisaldama:

- 1) valija nime;
- 2) valija isikukoodi;
- 3) valija aadressi;
- 4) valija sidevahendi numbrit;
- 5) kodus hääletamise põhjust.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2³) Kui jaoskonnakomisjon leiab, et taotlus ei ole põhjendatud, teavitab ta taotluse rahuldamata jätmise asjaoludest selle esitajat.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(3) Kodus hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget. Nimetatud liikmete määramisel lähtutakse põhimõttest, et nad ei ole sama erakonna liikmed või sama erakonna ettepanekul jaoskonnakomisjoni liikmeks esitatud. Kodus hääletamist korraldatakse käesoleva seaduse § 39 lõigetes 1, 2, 4, 5, 6 ja 8 ettenähtud järgides.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(4) Kodus hääletav valija annab hääletamisedeli saamise kohta allkirja kodus hääletavate valijate nimekirja.

§ 47. Välisriigis elava valija hääletamine Eestis

(1) Välisriigis elav valija, kes on kantud alaliselt välisriigis elavate valijate nimekirja ja kes ei ole hääletanud käesoleva seaduse 8. peatükis ettenähtud korras, võib hääletada eelhääletamise ajal käesoleva seaduse § 41 lõike 2 esimeses lauses või lõikes 3 ettenähtud korras määratud mis tahes valimisjaoskonnas.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Hääletamisedeli saamiseks esitab valija jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi ning ta kantakse väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletavate valijate nimekirja.

(3) Jaoskonnakomisjoni liige annab valijale hääletamisedeli, kaks ümbrikku ja tema valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja. Valija annab hääletamisedeli saamise kohta allkirja väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletavate valijate nimekirja.

(4) Valija täidab hääletamisedeli käesoleva seaduse § 39 lõigetes 3–6 ettenähtut järgides.

(5) Valija paneb sedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbrikku. Viimase paneb valija jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbrikku. Välimisele ümbrikule kirjutab valija või jaoskonnakomisjoni liige valija nime, isikukoodi, elukoha aadressi ja valimisringkonna numbri. Ümbriku laseb valija väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletavate valijate sedelitele ettenähtud hääletamiskasti.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud korras antud hääli arvestatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel käesoleva seaduse § 48 lõigetes 1 ja 2 ning § 55 lõigetes 2–6 ettenähtut järgides.

§ 48. Eelhääletamise ajal väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda antud häälte arvestamine

(1) Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletanud valija hääletamisedeliga ümbrik tuleb edastada valija elukohajärgsele jaoskonnakomisjonile hiljemalt valimispäevale eelneval päeval.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Jaoskonnakomisjon pakib valijate hääletamisedelitega ümbrikud valdade ja linnade kaupa ning edastab need valla- või linnasekretärile, kes edastab need riigi valimisteenistusele käesoleva seaduse § 15 lõike 2 punkti 5¹ alusel kehtestatud korra kohaselt.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(3) Valla- või linnasekretär edastab käesoleva seaduse § 15 lõike 2 punkti 5¹ alusel kehtestatud korra kohaselt saadud oma valla või linna valijate hääletamisedelitega ümbrikud asjaomastele jaoskonnakomisjonidele.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(4) Saanud hääletamisedelitega ümbrikud käesoleva paragrahvi lõikes 3 ettenähtud korras, kontrollib jaoskonnakomisjon, kas valija on kantud valimisjaoskonna valijate nimekirja ja kas valija ei ole hääletanud mitu korda. Kontrollimise juures peab olema vähemalt kolm jaoskonnakomisjoni liiget.

(5) Kui valija ei ole kantud valimisjaoskonna valijate nimekirja või on hääletanud väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda mitu korda, jätab jaoskonnakomisjon kõik valija hääletamisedeliga ümbrikud arvestamata.

(6) Kui valija on hääletanud ühe korra, teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke eelhääletamise kohta.

(7) Pärast käesoleva paragrahvi lõigetes 4–6 ettenähtud toiminguid avab jaoskonnakomisjon välimised ümbrikud ning laseb sisemised hääletamisedelitega ümbrikud eelhääletamisel kasutatud hääletamiskasti ja pitseerib hääletamiskasti ava uuesti.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 48¹. Elektrooniliselt antud häälte arvestamine

[Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

7¹. peatükk ELEKTROONILINE HÄÄLETAMINE

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 48². Elektroonilise hääletamise üldpõhimõtted

(1) Elektroonilisel hääletamisel kasutatakse ajakohast elektroonilise hääletamise süsteemi, mida haldab riigi valimisteenistus.

(2) Valija hääletab ise. Käesolevas seaduses ettenähtud tingimustel on valijal võimalik elektrooniliselt antud häält muuta.

(3) Vabariigi Valimiskomisjon kehtestab otsusega:

- 1) tehnilised nõuded elektroonilise hääletamise korraldamise üldpõhimõtete tagamiseks;
- 2) elektroonilise hääletamise organisatsiooni kirjelduse.

(4) Riigi valimisteenistus:

- 1) kinnitab elektroonilise hääletamise süsteemi infoturbe poliitika, elektroonilise hääletamise protokollistiku ja elektroonilise hääletamise süsteemi tehnilised juhendid;
- 2) korraldab seadusekohast elektroonilist hääletamist takistavate juhtumite lahendamise;

3) kinnitab elektroonilise hääletamise süsteemi testimise ajakava ja ulatuse ning testimise tulemused ja avalikustab tulemuste raporti;

4) korraldab elektroonilise hääletamise süsteemi auditeerimise, mille käigus infosüsteemide audiitor kontrollib elektroonilise hääletamise süsteemi testimise, süsteemi terviklikkuse ja riigi valimisteenistuse toimingute vastavust seadustele, käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel vastu võetud Vabariigi Valimiskomisjoni otsustele ning elektroonilise hääletamise dokumentatsioonile.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 48³. Elektroonilise hääletamise ettevalmistamine

(1) Riigi valimisteenistus seab elektroonilise hääletamise süsteemi kasutusvalmis hiljemalt 13. päevaks enne valimispäeva.

(2) Elektroonilise hääletamise toimumise ajal edastab rahvastikuregistri volitatud töötleja riigi valimisteenistusele valijate nimekirja muudatused vähemalt üks kord päevas. Riigi valimisteenistus korraldab muudatuste elektroonilise hääletamise süsteemi kandmise vähemalt üks kord päevas.

(3) Enne elektroonilise hääletamise algust loob riigi valimisteenistus elektrooniliste häälte salastamise võtme ja häälte avamise võtme. Ligipääsuvahendid häälte avamise võtmele jaotatakse Vabariigi Valimiskomisjoni liikmete ja riigi valimisteenistuse vahel.

(4) Valijarakendus luuakse levinumatele operatsioonisüsteemidele ja hääle kontrollrakendus levinumatele mobiilseadmete operatsioonisüsteemidele. Operatsioonisüsteemid, millele rakendused luuakse, määrab riigi valimisteenistus kindlaks enne iga valimist.

(5) Valijarakendusel on tugi vaegnägijatele.

(6) Riigi valimisteenistus avalikustab enne elektroonilise hääletamise algust valijarakenduse, hääle kontrollrakenduse ning veebilehe autentsuse ja tervikluse tagamiseks vajalikud andmed.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 48⁴. Elektroonilise hääletamise kord

(1) Valija saab käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 3 ettenähtud päeval hääletada elektrooniliselt käesoleva seaduse § 48² lõikes 1 sätestatud süsteemi kasutades.

(2) Elektroonilise hääletamise süsteemis tuvastatakse valija isik elektrooniliselt käesoleva seaduse § 48² lõike 3 punktis 1 sätestatud otsuses kirjeldatud korras.

(3) Pärast valija isiku tuvastamist kuvatakse valijale tema elukohajärgse valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri.

(4) Valija märgistab oma elukohajärgse valimisringkonna selle kandidaadi, kelle poolt ta hääletab. Elektrooniliseks hääletamiseks kasutatav rakendus salastab valija hääle häälte salastamise võtmega. Valija kinnitab hääletamist e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse nõuete kohase digitaalallkirjaga.

[RT I, 25.10.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(5) Valija saab pärast hääletamise kinnitamist teate hääle vastuvõtmise kohta.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 48⁵. Elektroonilise hääle muutmine

Valijal on õigus oma elektrooniliselt antud häält muuta:

1) hääletades uuesti elektrooniliselt käesoleva seaduse § 38 lõike 2 punktis 3 ettenähtud ajal;

2) hääletades hääletamissedeliga kümnendast päevast kuni neljanda päevani enne valimispäeva käesoleva seaduse §-s 40–43, 45 või 47 ettenähtud korras.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 48⁶. Elektroonilise hääle kontroll

(1) Valijal on võimalik kontrollida, kas tema antud hääle on elektrooniliseks hääletamiseks kasutatud rakendus valija tahte kohaselt elektroonilise hääletamise süsteemile edastanud.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012, ei rakendata enne 2015. aastat]

(2) Hääle kontrollrakenduse töötab välja riigi valimisteenistus Vabariigi Valimiskomisjoni käesoleva seaduse § 48² lõike 3 punkti 1 alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Valija saab häält kontrollida piiratud aja jooksul piiratud arv kordi käesoleva seaduse § 48² lõike 3 punkti 1 alusel sätestatud nõuete kohaselt.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 48⁷. Elektroonilise hääle arvestamine

(1) Mitme elektrooniliselt antud hääle puhul (§ 48⁵punkt 1) arvestatakse valija viimasena antud häält.

(2) Pärast elektroonilise hääletamise lõppu koostab riigi valimisteenistus valimisjaoskondade kaupa elektrooniliselt hääletanud valijate nimekirja ning edastab selle valla- või linnasekretärile hiljemalt teisel päeval enne valimispäeva. Valla- või linnasekretär edastab nimekirja jaoskonnakomisjonidele hiljemalt valimispäevale eelneval päeval.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(3) Kui valija on hääletanud elektrooniliselt, teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke elektroonilise hääletamise kohta.

(4) Kui valija on hääletanud nii elektrooniliselt kui ka hääletamissedeliga, arvestatakse valija hääletamissedelit.

(5) Kui valija on hääletanud mitu korda väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda ja elektrooniliselt, jäetakse kõik valija hääletamissedeliga ümbrikud ja elektrooniliselt antud hääled arvestamata.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 48⁸. Elektroonilise hääletamise peatamine, lõpetamine ja mittealustamine

(1) Elektroonilise hääletamise peatamise korral teavitab Vabariigi Valimiskomisjon viivitamata valijaid elektroonilise hääletamise peatamisest ning uuesti alustamisest.

(2) Elektroonilise hääletamise mittealustamise või lõpetamise korral teavitab Vabariigi Valimiskomisjon viivitamata sellest valijaid ning teavitab, milliseid hääletamisviise on võimalik elektroonilise hääletamise asemel kasutada.

(3) Kui elektroonilise hääletamise peatamise või lõpetamisega kaasneb elektrooniliselt antud hääle tühistamine, teavitab Vabariigi Valimiskomisjon viivitamata valijaid vajadusest uuesti hääletada ning milliseid hääletamisviise saab selleks kasutada.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

8. peatük HÄÄLETAMINE VÄLISRIIGIS

§ 49. Hääletamise ettevalmistamine

(1) Välisriigis alaliselt elavate valijate ja seal ajutiselt viibivate valijate hääletamist välisriigis viivad läbi Eesti välisesindused.

(2) Vabariigi Valitsus võib oma korraldusega määrata hääletamist läbi viima aukonsuli juhitava konsulaarasutuse, mille aukonsul on Eesti kodanik. Sellisel juhul teeb käesolevas peatükis ettenähtud toiminguid aukonsuli juhitud konsulaarasutus.

[RT I 2009, 29, 175- jõust. 01.07.2009]

(3) Hääletamist korraldab välisesinduse juht või tema määratud ametnik. Käesoleva paragrahvi lõikes 2 ettenähtud juhul korraldab hääletamist aukonsul või tema määratud isik. Hääletamise korraldajaks peab olema isik, kellel on hääletamisõigus käesoleva seaduse § 4 lõigete 1 ja 2 kohaselt.

(4) Rahvastikuregistri vastutav töötleja korraldab välisriigis alaliselt elavate valijate nimekirja edastamise välisesindustele. Valijate nimekirja kantakse järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) elukoha aadressiandmed, kui need on teada;
- 4) selle valimisringkonna number, mille kandidaatide koondnimekiri valijale saadetakse.

(5) Välisriigis alaliselt elavale valijale ja rahvastikuregistri andmete alusel ajutiselt välisriigis viibivale valijale saadetakse elektrooniline valijakaart hiljemalt 60. päeval enne valimispäeva. Valijakaardi tellimiseks esitab valija taotluse käesoleva seaduse § 21 lõikes 2¹sätetatud korras.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(6) Valijakaardile kantakse:

- 1) valija ees- ja perekonnanimi;
- 2) valija sünniaasta;

- 3) valija elukohta aadress;
- 4) valimisringkonna number ja kirjeldus vastavalt käesoleva seaduse §-le 6;
- 5) välisesinduse aadress;
- 6) kirja teel hääletamise taotluse esitamise, kirja teel hääletamise ja välisesinduses hääletamise kord;
- 7) kirja teel hääletamise taotluse välisesindusele laekumise tähtpäev;
- 8) kirja teel saadetava hääletamisedeli välisesindusele laekumise tähtpäev;
- 9) välisesinduses hääletamise aeg;
- 10) elektroonilise hääletamise aeg;
- 11) muu teave hääletamise kohta.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

§ 50. Hääletamistaotluste esitamine

(1) Kui valija soovib hääletada kirja teel, saadab ta oma asukohariigi Eesti välisesindusele sellekohase taotluse. Kui valija asukohariigis Eesti välisesindust ei ole, saadab valija taotluse lähimale Eesti välisesindusele.

(2) Valija, kes on kandud alaliselt välisriigis elavate valijate nimekirja:

- 1) lisab taotlusele isikut tõendava dokumendi isikuandmete lehekülje koopia;
- 2) märgib taotluses välisriigis oleva elukoha aadressi.

(3) Valija, keda ei ole alaliselt välisriigis elavate valijate nimekirjas:

- 1) lisab taotlusele koopiad dokumentidest, mis tõendavad tema isikut ja seda, et tal on hääletamisõigus käesoleva seaduse § 4 lõigete 1 ja 2 kohaselt;
- 2) märgib välisriigis oleva elukoha aadressi;
- 3) märgib, kus oli tema viimane elukoht Eestis (maakond, Tallinna linnaosa või Tartu linn). Kui alaliselt välisriigis elaval valijal ei ole Eestis elukohta olnud, märgib ta oma vanemate või vanavanemate viimase elukoha Eestis.

(4) Ajutiselt välisriigis viibiv valija märgib taotluses lisaks käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1 ja 2 ettenähtud andmetele ka oma elukoha aadressi Eestis.

(5) Taotlused peavad olema laekunud välisesindusele hiljemalt 30. päeval enne valimispäeva.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 51. Valimisdokumentide saatmine valijale

(1) Taotluse õigeaegselt saatnud valijale, kes vastab käesoleva seaduse nõuetele, saadab välisesindus esimesel võimalusel:

- 1) hääletamisedeli;
- 2) valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja vastavalt alaliselt välisriigis elavate valijate nimekirja andmetele või käesoleva seaduse § 50 lõike 3 punkti 3 või lõike 4 kohaselt;
- 3) kaks ümbrikku.

(2) Kui alaliselt välisriigis elav valija on märkinud oma või vanemate või vanavanemate viimase elukohana Eestis Tallinna linnaosa täpsustamata, saadetakse talle valimisringkonna nr 1 kandidaatide koondnimekiri.

(3) Kui alaliselt välisriigis elav valija on oma või vanemate või vanavanemate viimase elukohana Eestis märkinud Petseri maakonna, saadetakse talle valimisringkonna nr 11 kandidaatide koondnimekiri.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 52. Kirja teel hääletamine

(1) Valija täidab hääletamisedeli käesolevas seaduses ettenähtud järgides. Valija paneb täidetud sedeli ühte välisesinduse saadetud ümbrikku. Viimase paneb valija välisesinduse saadetud teise ümbrikku. Valimisele ümbrikule kirjutab valija oma nime, isikukoodi ja valimisringkonna numbri. Ajutiselt välisriigis viibiv valija kirjutab valimisele ümbrikule ka oma elukoha aadressi Eestis. Seejärel saadab valija hääletamisedeli välisesindusele.

(2) Kirja teel saadetavad hääletamisedelid peavad olema välisesindusele laekunud välisesinduse määratud päeval, mis peab olema määratud arvestusega, et hääletamisedelid laekuksid riigi valimisteenistusele hiljemalt neljandal päeval enne valimispäeva.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(3) Välisesindus koostab kirja teel hääletanud valijate nimekirja ning edastab selle riigi valimisteenistusele arvestusega, et nimekiri laekuks riigi valimisteenistusele hiljemalt neljandal päeval enne valimispäeva.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(4) Kirja teel hääletamise korral kannab käesoleva seaduse § 50 lõikes 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud toimingutega seotud kulud valija.

§ 53. Elektrooniline hääletamine välisriigis

[Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 54. Hääletamine välisesinduses

- (1) Kui valija ei esita kirja teel hääletamise taotlust välisesindusele käesoleva seaduse § 50 lõikes 5 ettenähtud tähtaja jooksul või ei saada hääletamissedelit välisesindusele § 52 lõikes 2 ettenähtud tähtpäevaks, võib ta hääletada välisesinduses viimase määratud ajal.
- (2) Välisesinduses hääletamist peab välisesindus võimaldama vähemalt kahel päeval ajavahemikus 15. päevast kuni 10. päevani enne valimispäeva.
- (3) Välisesinduses täidab valija hääletamissedeli käesolevas seaduses ettenähtut järgides. Seejärel paneb valija täidetud sedeli ümbrikku. Viimase paneb valija teise ümbrikku. Valimisele ümbrikule kirjutab valija või hääletamist korraldav isik valija nime, isikukoodi ja valimisringkonna numbri. Ajutiselt välisriigis viibiv valija kirjutab välimisele ümbrikule ka oma elukoha aadressi Eestis.
- (4) Välisesinduses hääletav valija annab hääletamissedeli saamise kohta allkirja välisesinduses hääletavate valijate nimekirja.

§ 55. Hääletamissedelite arvestamine hääletamistulemuste kindlakstegemisel

- (1) Välisesindusele laekunud hääletamissedeleid arvestatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel, kui need laekuvad riigi valimisteenistusele hiljemalt neljandal päeval enne valimispäeva.
- (2) Saanud alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamissedelitega ümbrikud, kontrollib riigi valimisteenistus, kas alaliselt välisriigis elav valija ei ole hääletanud mitu korda ja kas Eestis hääletanud alaliselt välisriigis elav valija on kantud välisriigis alaliselt elavate valijate nimekirja.
- (3) Kui alaliselt välisriigis elav valija on hääletanud hääletamissedeliga mitu korda või kui ta ei ole kantud välisriigis alaliselt elavate valijate nimekirja, jätab riigi valimisteenistus kõik valija hääletamissedeliga ümbrikud arvestamata. Kui valija on hääletanud nii elektrooniliselt kui ka hääletamissedeliga, arvestatakse valija hääletamissedelit. Kui valija on hääletanud mitu korda hääletamissedeliga ja elektrooniliselt, jäetakse kõik valija hääletamissedeliga ümbrikud ja elektrooniliselt antud hääletamistulemuste arvustamata.
- (4) Alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamistulemused teeb kindlaks Tallinna linna hääletelugemiskomisjon.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]
- (5) Riigi valimisteenistus edastab alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamissedeleid käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud hääletelugemiskomisjonile hiljemalt teisel päeval enne valimispäeva.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]
- (6) Ümbrikud alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamissedelitega avatakse valimispäeval hääletamistulemuste kindlakstegemiseks.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]
- (7) Ajutiselt välisriigis viibivate valijate hääletamissedelitega ümbrikud edastab riigi valimisteenistus vastavatele jaoskonnakomisjonidele hiljemalt valimispäevale eelneval päeval, kus sedeleid arvestatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel vastavalt käesoleva seaduse § 48 lõigetes 4–7 ettenähtule.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 56. Hääletamine rahvusvahelistes või välisriigi vetes asuval Eesti riigilippu kandval laeval

- (1) Kui Eesti riigilippu kandev laev, millel on valijaid, asub eelhääletamise päevadel ja valimispäeval rahvusvahelistes või välisriigi vetes, võib selle laeva kapten esitada riigi valimisteenistusele taotluse laeval hääletamise korraldamiseks.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]
- (2) Hääletamise laeval korraldab laeva kapten käesolevas seaduses ettenähtut järgides. Valija hääletab laeval käesoleva seaduse § 42 lõigetes 3 ja 4 ettenähtut järgides. Laeval antud hääletamistulemuste kindlakstegemisel käesoleva seaduse § 55 lõigetes 1 ja 7 ning § 48 lõigetes 4–7 ettenähtut järgides.

9. peatükk

HÄÄLETAMIS- JA VALIMISTULEMUSTE KINDLAKSTEGEMINE

§ 57. Hääletamistulemuste kindlakstegemine jaoskonnakomisjonis

(1) Jaoskonnakomisjon avab hääletamiskastid pärast hääletamise lõppemist. Avamise juures peab olema üle poole jaoskonnakomisjoni koosseisust.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(2) Enne hääletamiskastide avamist peab jaoskonnakomisjon üle lugema ja kustutama kõik valijatele välja andmata jäänud, samuti valijate tagastatud rikutud hääletamissedelid. Hääletamissedelid kustutatakse sedeli nurga äralõikamisega.

(3) Enne hääletamiskastide avamist teeb jaoskonnakomisjon valijate nimekirja alusel kindlaks valijate arvu ning hääletamissedeli saamise kohta antud allkirjade ja märkuste alusel esialgse hääletamisest osavõtnute arvu ning edastab need viivitamata riigi valimisteenistusele. Arvestada tuleb valijate nimekirja märkusi väljaspool elukohta eelhääletanud, elektrooniliselt hääletanud ja kodus hääletanud valijate kohta. Valijate arv kantakse vormikohasesse protokoll.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(4) Hääletamiskasti avades kontrollitakse sellel oleva pitsati jäljendi seisukorda.

(5) Kodus hääletanute hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning sedelid pannakse hääletamisruumis hääletanute hääletamissedelite hulka.

(6) Väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletanute hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning need sedelid pannakse koos eelhääletanute hääletamissedelitega valimispäeval hääletanute sedelite hulka.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(7) Jaoskonnakomisjon teeb kindlaks hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu ning kannab need vormikohasesse protokoll.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(8) Kehtetuks tunnistatakse hääletamissedel:

- 1) millel ei ole jaoskonnakomisjoni pitsati kaht jäljendit,
- 2) millele ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit või millele on neid kirjutatud rohkem kui üks,
- 3) millele kirjutatud numbriga kandidaat ei kandideeri selles valimisringkonnas,
- 4) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber on parandatud või
- 5) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber ei ole loetav.

(9) Kui hääletamissedelile ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit, kuid valija tahe on üheselt arusaadav, loetakse hääletamissedel kehtivaks.

(10) Hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse vormikohane protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(11) Pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist pakitakse kehtivad sedelid kandidaatide kaupa. Eraldi pakkidesse pannakse kehtetud sedelid, valijatele välja andmata jäänud sedelid ja valijate tagastatud rikutud sedelid. Pakile märgitakse, millise valimisjaoskonna sedelid, millised ja kui palju neid pakis on. Märkele kirjutab alla jaoskonnakomisjoni esimees.

(12) Hääletamissedelid, valijate nimekirjad ja hääletamistulemuste protokollid edastatakse viivitamata valla- või linnasekretärile.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(13) Hääletamistulemused tehakse jaoskonnakomisjonis kindlaks avalikult.

§ 58. Eelhääletamisel antud häälte lugemine

[Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 59. Alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamistulemuste kindlakstegemine

(1) Häälte lugemist korraldab ja hääletamissedeli kehtivuse üle otsustab Tallinna linna häältelugemiskomisjon.

(2) Alaliselt välisriigis elavate valijate häälte lugemist alustab häältelugemiskomisjon valimispäeval varemalt kell 18.00. Ümbrike avamise juures peavad viibima vähemalt kolm häältelugemiskomisjoni liiget, sealhulgas Tallinna linna valimiskomisjoni esimees.

(3) Alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamissedeleid sisaldavad sisemised ümbrikud avatakse ja hääletamissedelite välisküljele pannakse pitsati jäljend.

(4) Hääletugemiskomisjon teeb hääletamissedelite alusel iga valimisringkonna kohta kindlaks hääletamisest osavõtnud alaliselt välisriigis elavate valijate arvu, kehtetuks tunnistatud hääletamissedelite arvu ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu. Hääletamissedeli kehtetuks tunnistamisel järgitakse käesoleva seaduse § 57 lõigetes 8 ja 9 sätestatut.

(5) Alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamistulemusi ei avaldata enne kella 20.00.

(6) Alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse iga valimisringkonna kohta vormikohane protokoll, millele kirjutab alla Tallinna linna valimiskomisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(7) Alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma hääletugemiskomisjoni liikme suulisi korraldusi. Häälte lugemise juures viibiv isik ei või häälte lugemise ruumi kaasa võtta sidevahendeid ega lahkuda sealt enne kella 20.00.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 60. Hääletamistulemuste kindlakstegemine vallas ja linnas

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(1) Häälte lugemist korraldab ja hääletamissedeli kehtivuse üle otsustab käesoleva seaduse § 13 lõikes 3 sätestatud hääletugemiskomisjon.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Jaoskonnakomisjonidelt laekunud protokollide alusel teeb hääletugemiskomisjon kindlaks valijate nimekirjadesse kantud valijate arvu, hääletamissedeli saanud valijate arvu, hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning kandidaatidele ja erakondadele antud häälte arvu ning kannab need vormikohasesse protokoll. Saadud tulemust kontrollitakse hääletamissedelite ülugemise teel.

(3) Kui hääletamissedelite ülugemise teel saadud arvud erinevad jaoskonnakomisjoni protokollis olevatest, märgib hääletugemiskomisjon oma protokollis lisas erinevused ning neid tinginud asjaolud. Jaoskonnakomisjoni protokoll ei muudeta. Lõplike hääletamistulemuste kohta teeb otsuse hääletugemiskomisjon.

(4) Valla või linna, Tallinnas iga valimisringkonna hääletamistulemuste kohta koostab hääletugemiskomisjon protokoll, mille allkirjastab valla või linna valimiskomisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(5) Hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 60¹. Elektrooniliselt antud häälte lugemine

(1) Riigi valimisteenistus teeb elektroonilise hääletamise tulemused kindlaks valimispäeval pärast kella 19.00.

(2) Häälte lugemise juures peab viibima vähemalt kolm riigi valimisteenistuse juhi määratud isikut ja vähemalt pool Vabariigi Valimiskomisjoni koosseisust.

(3) Enne elektrooniliste häälte lugemist riigi valimisteenistus:

- 1) tühistab elektroonilised hääled, mida on hääletamissedeliga hääletamisel muudetud;
- 2) eraldab lugemisele minevad elektroonilised hääled valijate isikuandmetest.

(4) Elektrooniliste häälte lugemiseks kasutavad Vabariigi Valimiskomisjoni liikmed ja riigi valimisteenistus käesoleva seaduse § 48³ lõikes 3 sätestatud ligipääsuvahendeid, mis tagavad juurdepääsu häälte avamise võtmele.

(5) Riigi valimisteenistus teeb iga valimisjaoskonna ja alaliselt välisriigis hääletanud valijate kohta kindlaks:

- 1) elektroonilisest hääletamisest osavõtnud valijate arvu;
- 2) kehtetute elektrooniliste häälte arvu;
- 3) käesoleva paragrahvi lõike 3 punkti 1 alusel tühistatud elektrooniliste häälte arvu;
- 4) kandidaatidele ja erakondadele antud elektrooniliste häälte arvu.

(6) Elektrooniline hääl, mis ei sisalda valija elukohajärgse valimisringkonna kandidaadi registreerimisnumbrit või ei ole Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohane, on kehtetu.

(7) Elektrooniliselt antud hääle lugemine on avalik. Hääle lugemise juures viibivad isikud peavad täitma riigi valimisteenistuse juhi määratud isikute suulisi korraldusi. Hääle lugemise juures viibivad isikud ei või võtta hääle lugemise ruumi kaasa sidevahendeid ega lahkuda seal enne kella 20.00.

(8) Hääletamistulemusi ei avalikustata enne kella 20.00.

(9) Riigi valimisteenistus sisestab hääletamistulemused valimiste infosüsteemi viivitamata.

(10) Riigi valimisteenistuse juht allkirjastab elektroonilise hääletamise tulemused pärast elektroonilise hääletamise süsteemi andmete tervikluse kontrolli.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 61. Hääletamistulemuste kindlakstegemine Vabariigi Valimiskomisjonis

(1) Kõigilt valla- või linnasekretäridelt laekunud valla ja linna hääletamistulemuste ning alaliselt välisriigis elavate valijate hääletamistulemuste protokollide ning elektrooniliselt hääletanud valijate hääletamistulemuste alusel teeb Vabariigi Valimiskomisjon valimisringkondade kaupa kindlaks valijate nimekirjadesse kantud valijate arvu, hääletamisedeli saanud valijate arvu, hääletamisest osavõtnud valijate arvu, kehtetute hääletamisedelite arvu ning kandidaatidele ja erakondadele antud hääle arvu.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Hääletamistulemuste kohta koostab Vabariigi Valimiskomisjon protokoll, millele kirjutab alla komisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(3) [Kehtetu -RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(4) Hääletamistulemuste kindlakstegemine Vabariigi Valimiskomisjonis on avalik.

§ 62. Valimistulemuste kindlakstegemine

(1) Iga valimisringkonna kohta arvutatakse lihtkvoot, mis saadakse valimisringkonnas antud kehtivate hääle arvu jagamisel selle ringkonna mandaatide arvuga.

(2) Valituks osutub kandidaat, kellele antud hääle arv ületab lihtkvoodi või on sellega võrdne.

(3) Nende erakondade ringkonnanimikirjades, kelle kandidaadid kogusid üleriigiliselt kokku vähemalt 5 protsenti häälest, reastatakse kandidaadid vastavalt igaühele antud hääle arvule. Sama erakonna ringkonnanimikirjas olevate kandidaatide hääled liidetakse. Erakond saab nii mitu mandaati, kui mitu korda ületab temale selles valimisringkonnas antud hääle arv lihtkvoodi. Erakonna mandaadiks loetakse ka käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel saadud mandaati. Erakonna mandaatide arvu suurendatakse ühe võrra, kui hääle jääk moodustab vähemalt 75 protsenti lihtkvoodist. Erakond saab mandaadi ka juhul, kui hääle arv moodustab vähemalt 75 protsenti lihtkvoodist. Valituks osutuvad nimekirjas eespool olevad kandidaadid, kellele antud hääle arv on vähemalt 10 protsenti lihtkvoodist. Kui vähemalt kahele kandidaadile on antud võrdne arv hääli, osutub valituks kandidaatide üleriigilises nimekirjas eespool olev kandidaat.

(4) Valimisringkondades lihtkvoodi alusel jaotamata jäänud mandaadid jaotatakse kompensatsioonimandaatidena nende erakondade vahel, kelle kandidaadid kogusid üleriigiliselt kokku vähemalt 5 protsenti häälest.

(5) Kompensatsioonimandaadid jaotatakse modifitseeritud d'Hondti jagajate meetodil jagajate jadadega 1, 2^{0,9}, 3^{0,9}, 4^{0,9} jne. Seejuures jäetakse iga erakonna võrdlusarvude arvutamisel vahele nii mitu jada esimest elementi, kui mitu mandaati sai erakond valimisringkondades. Kui vähemalt kahe erakonna võrdlusarvud on võrdsed, saab mandaadi erakond, kelle kandidaadid paiknesid valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas tagapool.

(6) Kandidaatide üleriigilises nimekirjas saab kompensatsioonimandaadi kandidaat, kes on nimekirjas eespool ja kellele antud hääle arv on vähemalt 5 protsenti lihtkvoodist. Mandaatide jaotamisel jäetakse vahele need kandidaadid, kes osutusid valituks valimisringkondades.

(7) Kui kompensatsioonimandaatide jaotamisel selgub, et üleriigilises nimekirjas ei ole piisavalt kandidaate, kellele antud hääle arv oli vähemalt 5 protsenti oma valimisringkonna lihtkvoodist, saab kompensatsioonimandaadi oma valimisringkonna lihtkvoodist enima hääleprotsendi kogunud sama nimekirja kandidaat. Hääle võrdsuse korral saab kompensatsioonimandaadi kandidaat, kes on esitatud nimekirjas eespool.

(8) Erakond ei või saada rohkem mandaate, kui on tema nimekirjas kandidaate.

(9) Kui erakonna kandidaadi registreerimise otsus tühistatakse (§ 32 lg 5), jäävad temale välisriigis antud hääled erakonnale. Samuti jäävad erakonnale selle kandidaadi hääled, kes sureb pärast eelhääletamise algust. Kui üksikkandidaadi registreerimise otsus tühistatakse või kui ta sureb, siis temale antud hääli valimistulemuste kindlakstegemisel ei arvestata.

(10) Valimistulemuste kohta koostab Vabariigi Valimiskomisjon protokoll, millele kirjutab alla komisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(11) Valimistulemused tehakse Vabariigi Valimiskomisjonis kindlaks avalikult.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

10. peatükk

RIIGIKOGU ERAKORRALISTE VALIMISTE ERISUSED

§ 63. Riigikogu erakorraliste valimiste erisused

(1) Riigikogu erakorralised valimised viiakse läbi käesoleva seaduse kohaselt käesolevas peatükis ettenähtud erisusi arvestades.

(2) Vabariigi Valimiskomisjon kehtestab oma otsusega Riigikogu erakorraliste valimiste toimingute järgmised tähtajad:

- 1) hääleõiguslike Eesti kodanike arvu esitamine (§ 7 lg 3);
- 2) valimisjaoskondade jaotuse muutmise (§ 19 lg 3);
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]
- 3) jaoskonnakomisjonide moodustamine (§ 19¹);
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]
- 4) valijakaardi saatmine (§ 21);
- 5) erakondade nimekirja esitamine (§ 26 lg 2);
- 6) kandidaatide registreerimiseks esitamine (§ 30);
- 7) kandidaatide registreerimine (§ 32);
- 7¹) eelhääletamise aeg (§ 38 lg 2);
[RT I 2004, 6, 32- jõust. 14.02.2004]
- 8) valijakaardi saatmine välisriigis ajutiselt elavale valijale (§ 49 lg 5);
- 9) kirja teel hääletamise taotluste välisesindustele esitamine (§ 50);
- 10) kirja teel hääletamise hääletamisedelite laekumine (§ 52 lg 2);
- 11) välisesinduses hääletamise aeg (§ 54 lg 2).

(3) Riigikogu erakorraliste valimiste korral peab kandidaatide registreerimiseks esitamiseks ja registreerimiseks jääma kokku vähemalt kümme päeva.

(4) Erakorraliste valimiste korral kantakse valija selle valimisjaoskonna nimekirja, mille territooriumil valimiste väljakuulutamise päeval asub tema rahvastikuregistrisse kantud elukoht. Kui valija elukoha aadressiandmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega, kantakse valija käesoleva seaduse § 8 lõike 2 punkti 5 alusel määratud valimisjaoskonna valijate nimekirja.

11. peatükk

VALIMISTE KULUD

§ 64. Valimiste korraldamise kulud

(1) Riigikogu valimiste ettevalmistamise ja korraldamise kulud kaetakse riigieelarvest.

(2) [Kehtetu -RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(3) [Kehtetu -RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(4) Valijate arvestusega (5. peatükk) seotud kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeeriumi eelarves selleks ettenähtud rahast.

(5) Välisriigis hääletamise korraldamisega seotud kulud kaetakse riigieelarvest Välisministeeriumi eelarves selleks ettenähtud rahast.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

§ 65. Erakonna ja üksikkandidaadi valimiskampaania rahastamise aruanne

[Kehtetu -RT I, 10.12.2010, 1- jõust. 01.04.2011]

§ 66. Valimiskampaaniaks kasutatud vahendid

[Kehtetu -RT I, 10.12.2010, 1- jõust. 01.04.2011]

§ 67. Valimiskampaania kulud

12. peatükk AVALDUSED JA KAEBUSED

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 68. Avaldus puuduse kohta valimiste korralduses

(1) Isik, kes leiab, et valimiste korraldaja on rikkunud tema õigusi või rikkunud seadust muul viisil, võib esitada avalduse puuduse kohta valimiste korralduses (edaspidi *avaldus puuduse kohta*).

(2) Avaldus puuduse kohta esitatakse viivitamata, kuid mitte hiljem kui kolmandal päeval käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud rikkumisest arvates.

(3) Avaldus puuduse kohta esitatakse riigi valimisteenistusele, kes korraldab avalduse läbivaatamise ja sellele vastamise.

(4) Avalduses puuduse kohta:

- 1) märgitakse avalduse esitaja nimi, isikukood ja sidevahendite andmed;
- 2) kirjeldatakse toimingut, mille kohta avaldus esitatakse.

(5) Avaldus puuduse kohta esitatakse suuliselt või kirjalikult. Suulise avalduse protokollib riigi valimisteenistus.

(6) Avaldus puuduse kohta vaadatakse läbi viivitamata, kuid mitte hiljem kui kolme päeva jooksul selle esitamisest arvates. Läbivaatamise tulemustest ja võetud meetmetest teavitatakse avalduse esitajat viivitamata.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 69. Kaebuse mõiste

Käesoleva seaduse tähenduses on kaebus Vabariigi Valimiskomisjonile esitatav nõuetekohaselt vormistatud taotlus tunnistada seadusvastaseks valimiste korraldaja toiming ja käesoleva seaduse §-s 72¹ sätestatud korras Riigikohtule esitatav kaebus Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toimingu peale.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 70. Kaebuse esitamise õigus

Kaebuse esitamise õigus on üksikisikul, kandidaadil ja erakonnal (edaspidi *huvitatud isik*), kes leiab, et tema õigusi on vaidlustatava toiminguga rikutud.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 71. Kaebusele esitatavad nõuded

(1) Kaebus vormistatakse kirjalikult ning selles märgitakse:

- 1) kaebuse esitaja nimi, isikukood või selle puudumisel sünniaeg või registrikood, aadress ja sidevahendite andmed;
- 2) kaebuse esitaja esindaja nimi, aadress ja sidevahendite andmed, kui kaebuse esitajal on esindaja;
- 3) vaidlustatava toimingu kirjeldus;
- 4) põhjused, miks kaebuse esitaja leiab, et vaidlustatav toiming rikub tema õigusi;
- 5) põhjused, miks kaebuse esitaja leiab, et vaidlustatav toiming ei ole seaduslik;
- 6) kuidas ja millal sai kaebuse esitaja vaidlustatavast toimingust teada;
- 7) kaebuse esitamise tähtaja ennistamise taotlus ja tähtaja möödalaskmise põhjused, kui kaebus esitatakse pärast kaebuse esitamise tähtaja möödumist;
- 8) kaebuse esitamise kuupäev.

(2) Kaebusele kirjutab alla selle esitaja. Erakonna kaebusele kirjutab alla erakonna volitatud esindaja.

(3) Kui kaebus ei vasta käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 ettenähtud nõuetele või kui kaebus on esitatud käesoleva seaduse §-s 70 ja § 72 lõikes 1 ettenähtud korda rikkudes, võib Vabariigi Valimiskomisjon jätta kaebuse läbi vaatamata. Kaebuse läbi vaatamata jätmisel võib Vabariigi Valimiskomisjon selle edastada riigi valimisteenistusele vastamiseks käesoleva seaduse § 68 lõikes 6 sätestatud korras. Kui kaebuse esitaja on kaebuse esitamise tähtaja lasknud mööda mõjuval põhjusel, ennistab Vabariigi Valimiskomisjon tema põhistatud taotluse alusel tähtaja.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 72. Kaebuse läbivaatamine Vabariigi Valimiskomisjonis

(1) Kaebus esitatakse Vabariigi Valimiskomisjonile kolme päeva jooksul arvates:

- 1) vaidlustatava toimingu tegemisest või
- 2) käesoleva seaduse §-s 68 sätestatud avalduse läbivaatamisest.

(2) Vabariigi Valimiskomisjon peab kaebuse läbi vaatama ja selle suhtes otsuse tegema viie tööpäeva jooksul kaebuse laekumisest arvates.

(3) Vabariigi Valimiskomisjon teeb ühe järgmistest otsustest:

- 1) jätta kaebus rahuldamata;
- 2) kaebus rahuldada;
- 3) kaebus rahuldada osaliselt.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon edastab otsuse kaebuse esitajale viivitamata.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 72¹. Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toimingu peale kaebuse esitamine

(1) Kui huvitatud isik leiab, et valimiste korraldaja toiminguga või Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toiminguga rikutakse tema õigusi, võib ta esitada põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses ettenähtud korras kaebuse Riigikohtule.

(2) Kaebuse valimiste korraldaja toimingu peale võib Riigikohtule esitada pärast asja lahendamist Vabariigi Valimiskomisjonis.

(3) Kaebus valimiste korraldaja toimingu või Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toimingu peale esitatakse Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu Riigikohtule kolme päeva jooksul Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse teatavakstegemisest või toimingu sooritamisest arvates.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 73. Hääletamistulemuste kehtetuks tunnistamine

(1) Kui Vabariigi Valimiskomisjon või Riigikohus on tunnistanud valimisjaoskonna, valla, linna, valimisringkonna või riigi hääletamistulemused kehtetuks, määrab Vabariigi Valimiskomisjon uue valimispäeva ja asjaomases valimisjaoskonnas, vallas või linnas, valimisringkonnas või riigis korraldatakse kordushääletamine. Valimistulemus tehakse kindlaks pärast kordushääletamise tulemuste selgumist.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Kordushääletamist ei korraldata, kui Vabariigi Valimiskomisjon on tühistanud eelhääletamisel antud hääled olulise seadusrikkumise tõttu osaliselt või täielikult ning kutsunud valijad uuesti hääletama eelhääletamise ajal või valimispäeval.

(3) Kordushääletamisel käesoleva seaduse §-des 40–45 ja 47 ning 7¹. ja 8. peatükis ettenähtut ei kohaldata.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

12¹. peatükk VASTUTUS

[RT I 2003, 26, 156- jõust. 21.03.2003]

§ 73¹. Andmete või materjalide esitamata jätmise või valimiskomisjoni otsuse mittetäitmine

(1) Andmete või materjalide esitamata jätmise eest valimiste korraldamiseks, samuti valimiskomisjoni otsuse mittetäitmise eest – karistatakse rahaträhviga kuni 20 trahviühikut.

(2) [Kehtetu -RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on politseiasutus.
[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

§ 73². Poliitilisele välireklaamile kehtestatud piirangute rikkumine [Kehtetu -RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

§ 73³. Hääletamisedeli hääletamisruumist väljaviimine

(1) Hääletamisedeli hääletamisruumist väljaviimise keelu rikkumise eest – karistatakse rahaträhviga kuni 20 trahviühikut.

(2) [Kehtetu -RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud väärteto kohtuväline menetleja on politseiasutus.
[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

13. peatükk LÕPPSÄTTED

§ 74. Riigikogu liikmete registreerimine ja valimistulemuste väljakuulutamine

(1) Vabariigi Valimiskomisjon registreerib valitud Riigikogu liikmed oma otsusega pärast valimispäeva, kui Vabariigi Valimiskomisjonile ja Riigikohtule kaebuste esitamise tähtaeg on möödunud või kui esitatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused.

(2) Käesoleva seaduse §-s 73 ettenähtud juhul registreerib Vabariigi Valimiskomisjon valitud Riigikogu liikmed pärast kordushääletamise päeva, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtut.

(3) Valimistulemused loetakse väljakuulutatuks Vabariigi Valimiskomisjoni käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 märgitud otsuse Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.

(4) Valituks osutunud kandidaat, kes valimistulemuste väljakuulutamise ajal on Riigikogu liikme ametiga ühitamatus ametis, peab viie päeva jooksul valimistulemuste väljakuulutamise päevast arvates teavitama Vabariigi Valimiskomisjoni, kas ta soovib osaleda Riigikogu töös või jätkata oma senises ametis ja mandaadist loobuda.

[RT I, 06.07.2012, 1- jõust. 01.04.2013]

§ 75. Riigikogu asendusliikmete registreerimine

(1) Vabariigi Valimiskomisjon registreerib Riigikogu asendusliikmed oma otsusega. Vabariigi Valimiskomisjon edastab otsuse Riigikogu juhatusesele.

(2) Asendusliikmed registreeritakse erakondadele, mille kandidaadid kogusid üleriigiliselt kokku vähemalt 5 protsenti kehtivatest häältest.

(3) Valimisringkondades valituks osutunud kandidaatide asendusliikmeteks registreeritakse kandidaadid erakondadele valimisringkondade kaupa, reostatult saadud häälte arvu järgi. Kui kandidaadid said valijatelt häälti võrdselt, siis paigutatakse ettepoole kandidaat, kes paiknes erakonna ringkonnanimikirjas eespool. Asendusliikmeks registreeritakse valimata jäänud kandidaadid, kellele antud häälte arv on vähemalt 10 protsenti oma ringkonna lihtkvoodist.

(4) Kompensatsioonimandaadi alusel valituks osutunud kandidaatide asendusliikmeteks registreeritakse valimata jäänud kandidaadid, kellele antud häälte arv on vähemalt 5 protsenti oma ringkonna lihtkvoodist, erakonna üleriigilises nimekirjas määratud järjestuses ja seejärel ülejäänud sama erakonna valimata jäänud kandidaadid reostatult valimisringkonna lihtkvoodist arvatud häälteprotsendi suuruse järgi. Kui kandidaatide häälteprotsendid on võrdsed, siis paigutatakse ettepoole kandidaat, kes paiknes erakonna üleriigilises nimekirjas eespool.

§ 76. Lisamandaatide registreerimine

(1) Lisamandaatide jaotamise aluseks on erakondade võrdlusarvude tabel, mis on kinnitatud Vabariigi Valimiskomisjoni otsusega. Vabariigi Valimiskomisjon edastab otsuse Riigikogu juhatusesele.

(2) Võrdlusarvude tabelis on erakondadele arvatud võrdlusarvud (§ 62 lg 5) suuruse järjekorras, alates võrdlusarvust, mis esimesena jäi kompensatsioonimandaatide jaotamisel arvesse võtmata.

(3) Kui vähemalt kaks võrdlusarvu on võrdsed, saab kõrgema järjekoha valijatelt rohkem häälti saanud erakonna võrdlusarv. Kui erakondadele on antud võrdne arv häälti, saab kõrgema järjekoha erakond, kelle kandidaadid paiknesid valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas tagapool.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 77. Kautsjoni tagasimaksimine

Üksikkandidaadile või erakonnale makstakse kautsjon tagasi, kui kandidaat osutub valituks või saab valimisringkonnas häälti vähemalt poole lihtkvoodi ulatuses või kui erakonna kandidaadid kogusid üleriigiliselt kokku vähemalt 5 protsenti häältest. Tagastamata kautsjoni kannab Vabariigi Valimiskomisjon riigituludesse.

§ 77¹. Hääletamissedelite ja valimisdokumentide säilitamine

(1) Valla- või linnasekretär säilitab hääletamissedeleid ühe kuu jooksul valimispäevast arvates. Pärast nimetatud tähtaja möödumist, kuid mitte enne, kui esitatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused, korraldab valla- või linnasekretär hääletamissedelite hävitamise ja dokumenteerib selle.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Riigi valimisteenistus säilitab elektroonilisi hääli ühe kuu jooksul valimispäevast arvates. Pärast nimetatud tähtaja möödumist, kuid mitte enne, kui esitatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused, hävitab riigi valimisteenistus elektroonilised hääled, elektroonilise hääletamise süsteemis sisalduvad valijate isikuandmed ning elektrooniliste häälte avamise võtme.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(3) Hääletamis- ja valimistulemuste protokolle säilitatakse alaliselt. Valijate nimekirju säilitatakse püsivalt Rahvusarhiivis.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(4) Hääletamis- ja valimistulemuste protokollide ning muude valimisdokumentide säilitamise korraldab riigi valimisteenistus.
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(5) Valimisvahendite säilitamise valimistevahelisel perioodil vallas ja linnas korraldab valla- ja linnavalitsus.
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

§ 78. Elektroonilise hääletamise rakendamine

Elektroonilist hääletamist ei rakendata enne 2005. aastat.

§ 79.–§ 85.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]

§ 85¹. Elektroonilise hääle kontrolli rakendamine

(1) Käesoleva seaduse §-s 48⁶ nimetatud elektroonilise hääle kontrolli ei rakendata enne 2015. aastat.

(2) Vabariigi Valimiskomisjoni otsusega võib selles määratud ulatuses alates 2013. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimistest rakendada katseliselt süsteemi, mis võimaldab valijal kontrollida, kas tema antud hääle on elektrooniliseks hääletamiseks kasutatud rakendus valija tahte kohaselt elektroonilise hääletamise süsteemile edastanud.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 85². Elektroonilise hääletamise komisjoni volituste algus

(1) Vabariigi Valimiskomisjon nimetab elektroonilise hääletamise komisjoni liikmed ning esimehe kuu aja jooksul pärast käesoleva seaduse § 17¹ jõustumist.

(2) Elektroonilise hääletamise komisjoni volitused algavad nimetamisele järgnevast päevast.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 85³. Vabariigi Valimiskomisjoni liikmete volitused

(1) 2016. aastal moodustatud Vabariigi Valimiskomisjoni liikme volitused lõpevad käesolevas seaduses sätestatud korras hiljemalt 2020. aasta 31. mail, käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi arvestades.

(2) Käesoleva seaduse § 10 lõike 2 punktis 7 nimetatud Vabariigi Valimiskomisjoni liige nimetatakse hiljemalt 2017. aasta 10. jaanuaril ning tema volitused lõpevad käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtajal.

(3) Riigikogu Kantselei direktori nimetatud Riigikogu Kantselei ametniku Vabariigi Valimiskomisjoni liikme volitused lõpevad käesoleva paragrahvi lõikes 2 alusel nimetatud Vabariigi Valimiskomisjoni liikme nimetamisel.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

§ 85⁴. Maakonna valimiskomisjoni liikmete volitused

2012. aastal moodustatud maakonna valimiskomisjonide liikmete volitusi pikendatakse kuni 2016. aasta 31. detsembrini.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 16.05.2016]

§ 86. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist, välja arvatud §-d 75 ja 79, mis jõustuvad 2003. aasta 2. märtsil.